

3/2019

NEJVYŠŠÍ SOUD

ODDĚLENÍ ANALYTIKY
A SROVNÁVACÍHO PRÁVA

BULLETIN

Pravidelný přehled právních novinek se zaměřením na rozhodovací praxi Soudního dvora Evropské unie, Evropského soudu pro lidská práva a zahraničních nejvyšších soudů.

ODDĚLENÍ

Oddělení analytiky a srovnávacího práva Nejvyššího soudu poskytuje odbornou poradenskou činnost pro soudce Nejvyššího soudu, jakož i pro soudce soudů nižších stupňů, v oblasti evropského práva.

SLOŽENÍ

Petr Barták
petr.bartak@nsoud.cz, +420 541 539 523

Jan Bena
jan.bena@nsoud.cz, +420 541 593 161

Lukáš Boháček
lukas.bohacek@nsoud.cz, +420 541 593 137

Katalin Deák
katalin.deak@nsoud.cz, +420 541 593 480

Lívia Ivánková
livia.ivankova@nsoud.cz, +420 541 593 271

Ladislav Kováč
ladislav.kovac@nsoud.cz, +420 541 593 519

Jan Strya
jan.strya@nsoud.cz, +420 541 593 585

KONTAKT

 Oddělení analytiky a srovnávacího práva
Nejvyšší soud

 Burešova 20
657 37 Brno

 +420 541 593 480

 international@nsoud.cz

 www.nsoud.cz

SOCIAL

BULLETIN

**POŽADAVEK PÍSEMNÉ FORMY ROZHODČÍ SMLOUVY
V MEZINÁRODNÍM OBCHODNÍM STYKU JE NAPLNĚN
I JEJÍM UZAVŘENÍM PROSTŘEDNICTVÍM E-MAILU BEZ
KVALIFIKOVANÉHO ELEKTRONICKÉHO PODPISU**
NEJVYŠŠÍ SOUD (STR. 6)

**DUPLICITA ŘÍZENÍ TRESTNÍ POVAHY V KONTEXTU
PRINCIPU NE BIS IN IDEM**
MIHALACHE (STR. 14)

**POVINNOST PROVÉST ÚČINNÉ VYŠETŘOVÁNÍ PŘI ÚMRTÍ NEBO
ŽIVOT OHROŽUJÍCÍM ZRANĚNÍ OSOBY PŘI DOPRAVNÍ NEHODĚ**
NICOLAE VIRGILIU TĂNASE (STR. 16)

**URČENÍ POVINNOSTI NÁHRADY ÚJMY ZA VÝZNAMNÉ
ZPOŽDĚNÍ LETU S MEZIPŘISTÁNÍM V PŘÍPADĚ, ŽE K JEHO
ZPOŽDĚNÍ DOŠLO V JEHO DRUHÉ ČÁSTI, KTEROU NEPROVOZOVAL
DOPRAVCE SPOLEČENSTVÍ**
CS A OSTATNÍ (STR. 20)

**KVALIFIKACE OSOBY JAKO SPOTŘEBITELE V KONTEXTU
OBCHODOVÁNÍ NA DEVIZOVÉM TRHU FOREX**
PETRUCHOVÁ (STR. 24)

ÚVODNÍK

Vážení čtenáři,

dovolujeme si Vám představit další číslo našeho čtvrtletníku mapujícího novinky z oblasti judikatury vrcholných evropských soudů, Evropského soudu pro lidská práva a Soudního dvora Evropské unie.

Ačkoliv navzdory očekávání prozatím nedošlo k vystoupení Spojeného království z Evropské unie, v oblasti evropského práva se mnohé událo. Nejvyšší soud Spojeného království měl v souvislosti se snahou vlády vyjednat co nejlepší dohodu o podmínkách vystoupení příležitost vyjádřit se k otázce souladu prorogace Parlamentu Spojeného království s právem. Ve Francii se pak Kasační soud věnoval aktuální problematice náhradního mateřství a zajímavá rozhodnutí vydaly i české vrcholné soudy.

Z judikatury Evropského soudu pro lidská práva Vaší pozornosti doporučujeme rozsudek ve věci Mihalache, v němž byla dovozena kritéria pro posouzení otázky duplicity řízení v kontextu principu ne bis in idem. Povinností provést účinné vyšetřování při úmrtí nebo život ohrožujícím zranění se pak Evropský soud pro lidská práva zabýval v rozsudku ve věci Nicolae Virgiliu Tănase.

Napilno měl i Soudní dvůr Evropské unie. Pro soudní praxi může mít význam zejména rozhodnutí CS a ostatní proti Českým aeroliniím, v němž se Soudní dvůr zabýval určením povinnosti náhrady újmy za významné zpoždění letu s mezipřistáním v případě, že k jeho zpoždění došlo v jeho druhé části, kterou neprovozoval dopravce Společenství. Dále se Soudní dvůr věnoval otázce kvalifikace spotřebitele pro účely mezinárodní pravomoci dle nařízení Brusel I bis, a to konkrétně v kontextu obchodování na mezinárodním devizovém trhu FOREX.

Příjemné čtení Vám přeje

Redakce Bulletinu

OBSAH

JUDIKATURA EVROPSKÝCH NEJVYŠŠÍCH SOUDŮ

Česká republika: Povinnost položení předběžné otázky v případě pochybností o povaze dokumentu, který je institutem unijního práva	... 4
Česká republika: Požadavek písemné formy rozhodčí smlouvy v mezinárodním obchodním styku je naplněn jejím uzavřením prostřednictvím e-mailu bez kvalifikovaného elektronického podpisu	... 6
Spojené království: Rada předsedy vlády Královny prorogovat Parlament byla protiprávní, tudíž i následná prorogace Parlamentu je neplatná a bez jakýchkoli právních důsledků	... 7
Francie: Uznání příbuzenského vztahu mezi dětmi narozenými s pomocí částečného náhradního mateřství v zahraničí a zámýšlenou matkou ve státě, který náhradní mateřství zakazuje	... 10

JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

Lewit: Řádné posouzení merita žaloby pro pomluvu přeživšího holokaustu	... 13
Mihalache: Duplicita řízení trestní povahy v kontextu principu ne bis in idem	... 14
Nicolae Virgiliu Tănase: Povinnost provést účinné vyšetřování při úmrtí nebo život ohrožujícím zranění osoby při dopravní nehodě	... 16
Strand Lobben a ostatní: Vyvažování zájmů matky a nejlepšího zájmu dítěte v kontextu rodičovské odpovědnosti	... 18

JUDIKATURA SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE

CS a ostatní: Určení povinnosti náhrady újmy za významné zpoždění letu s mezipřistáním v případě, že k jeho zpoždění došlo v jeho druhé části, kterou neprovozoval dopravce Společenství	... 20
Eva Glawischnig-Piesczek: Povinnost poskytovatele hostingu odstraňovat sdělení, která jsou stejná nebo rovnocenná sdělením již dříve prohlášeným za protiprávní	... 21
Fashion ID: Povaha provozovatele internetové stránky, na níž umístil tlačítko Facebooku, coby správce osobních údajů a jeho povinnosti v tomto kontextu	... 23
Petruchová: Kvalifikace osoby jako spotřebitele v kontextu obchodování na devizovém trhu FOREX	... 24

MONITORING LITERATURY	... 27
-----------------------	--------

JUDIKATURA NEJVYŠŠÍCH SOUDŮ

Česká republika: Ústavní soud

Nález Ústavního soudu ze dne 5. 9. 2019, sp. zn. II. ÚS 1608/19

Povinnost položení předběžné otázky v případě pochybností o povaze dokumentu, který je institutem unijního práva

Úplné znění nálezuTisková zpráva

Ústavní soud vyhověl stěžovateli, když rozhodl, že došlo k porušení jeho práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod rozhodnutími soudů správního soudnictví po tom, co nosným důvodem zamítnutí žaloby stěžovatele bylo zpochybnění závaznosti institutu unijního práva bez předložení předběžné otázky k Soudnímu dvoru.

Stěžovateli, společnosti obchodující s vínem, byla v dubnu 2015 uložena pokuta Státní zemědělskou a potravinářskou inspekcí („SZPI“), neboť dle ní uváděl na trh vína z Moldavska, jež nesplňovala právním řádem vymezené postupy pro jeho výrobu, a dopustil se proto správního deliktu podle § 39 odst. 1 písm. f zákona č. 321/2004 Sb., o vinohradnictví a vinařství („zákon o vinohradnictví“) ve znění do 31. 3. 2017. Stěžovatel se vůči tomuto správnímu rozhodnutí odvolal, nicméně ústřední inspektorát SZPI odvolání zamítl. Stěžovatel zareagoval podáním správní žaloby, přičemž jako stěžejní argument uvedl, že kvalita dovezeného vína byla osvědčena dokladem V I 1 v souladu s nařízením Komise (ES) č. 555/2008 ze dne 27. června 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 479/2008 o společné organizaci trhu s vínem, pokud jde o programy podpory, obchod se třetími zeměmi, produkční potenciál a kontroly v odvětví vína („nařízení č. 555/2008“). Osvědčující doklad vydávají autorizované orgány státu vývozu a potvrzují jím, že předmětné víno naplňuje požadavky, jež plynou z unijního práva, a stěžovatel tudíž neměl důvod osvědčení nedůvěřovat, což ho z daného správního deliktu mělo liberovat.

Krajský soud žalobě vyhověl, jelikož měl za to, že doklad V I 1 slouží jako nástroj k usnadnění volného pohybu vína, přičemž vyjadřuje důvěru EU v orgány třetích zemí, které osvědčení vydávají. Dle Krajského soudu z toho též plyne důvěra v pravdivost údajů obsažených v dokladu a po subjektech obchodujících s vínem nelze požadovat,

aby osvědčení zpochybňovaly nebo prověřovaly. Pokud stěžovatel tímto osvědčením disponoval, vynaložil potřebné úsilí, které jej zprošťuje objektivní odpovědnosti za vymezený správní delikt.

Nejvyšší správní soud se s tímto názorem neztotožnil, když zdůraznil obecně restriktivní přístup k možnosti liberace z objektivní odpovědnosti. Doklad V I 1 označil za pouhé administrativní povolení ke vstupu daného vína na území EU, jde tedy jen o nezbytnou podmínku legálního dovozu. Podle kasačního soudu nelze zmíněné osvědčení považovat za závazné posouzení kvality vína, na které se mohl stěžovatel spolehnout. Nejvyšší správní soud z toho důvodu rozhodl, že stěžovatel se na předmětný dokument nemůže spolehnout a zprostit se odpovědnosti za naplnění podmínek pro uvedení vína na trh.

Podle § 40 odst. 1 zákona o vinohradnictví se může osoba z odpovědnosti za správní delikt liberovat, pokud prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat pro zabránění porušení povinnosti, přičemž stěžovatel za liberační důvod považoval právě zmíněný doklad V I 1. Ústavní soud upozornil na to, že zjištění závad v obchodovaném víně nevede vždy k nezbytnosti potrestat dotčené subjekty. Možnost liberace je zajištěna právě za tímto účelem a rovněž je potřeba respektovat systém fungování jednotného evropského trhu založeného i na důvěře v pravdivost osvědčení vystavovaných autorizovanými subjekty třetích zemí.

Ústavní soud připomenul, že za určitých okolností může nepoložení předběžné otázky představovat porušení práva na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny, jakož i na zákonného soudce ve smyslu čl. 38 odst. 1 Listiny. Dále odkázal na závěry z nálezu sp. zn. II. ÚS 3432/17 ohledně podmínek pro položení, případně nepoložení předběžné otázky v případě, že 1. obecný soud má dostatečně odůvodnit, proč nepoložil předběžnou otázku, ačkoliv to účastník navrhoval; 2. obecný soud se nesmí úmysl-

ně odchýlit od ustáleného výkladu práva EU, který již Soudní dvůr v souvislosti s jinou předběžnou otázkou učinil; 3. obecný soud nesmí vykládat či uplatňovat unijní právo svévolným či neudržitelným způsobem (a přitom nepředložit předběžnou otázku); 4. obecným soudem posuzovaná záležitost není bezvýznamná z hlediska jednoty, soudržnosti a vývoje práva EU.

Ústavní soud se ve svém nálezu zaměřil především na třetí podmínku, tedy na to, zda obecné soudy vykládaly či uplatňovaly právo EU svévolným či neudržitelným způsobem, aniž by položily předběžnou otázku. Nejdříve shrnul výklad povahy dokladu V I 1 nalézacím a kasačním soudem. Podle Ústavního soudu shrnul krajský soud relevantní ustanovení přímo účinných předpisů EU, analyzoval systém autorizace subjektů v třetích zemích oprávněných vydávat osvědčení, zasadil institut do širších souvislostí a na základě daných skutečností neměl pochybnosti o nutné presumpci správnosti údajů potvrzených v předmětném dokladu. Na druhé straně Nejvyšší správní soud konstatoval, že doklad je pouhé administrativní povolení ke vstupu vína na území EU, čemuž Ústavní soud vytkl absenci detailnějšího zdůvodnění. Nejvyšší správní soud dále tvrdil, že spoléhání se na osvědčení by umožnilo dovoz a distribuci nekvalitních vín a zvýhodnilo tuzemské obchodníky oproti obchodníkům z jiných členských zemí EU nebo obchodníkům s jiným druhem zboží. Na závěr dodal, že doklad V I 1 se nevěnuje důvěryhodnosti posouzení kvality vína.

Nejvyšší správní soud se podle Ústavního soudu uspokojivě nevypořádal s obsahem unijního právního řádu. Zdůraznil, že za situace, kdy Nejvyšší správní soud zastával názor, že předmětný doklad představuje pouhé administrativní povolení ke vstupu vína na území EU, přičemž se v tomto ohledu výrazně odchýlil od výkladu provedeného krajským soudem, bylo namíste položit předběžnou otázku Soudnímu dvoru EU, jelikož je to právě ten, kdo má vyložit povahu a význam institutu unijního práva.

Dále Ústavní soud vyvrátil argument kasačního soudu o tom, že důvěra v údaje obsažené v dokladu V I 1 by navždy zbavovala dovozce či prodejce vína veškeré zodpo-

vědnosti za kvalitu daného vína, když uvedl, že presumpce naplnění kvalitativních kritérií vína spojená s formulářem V I 1 se vztahuje pouze k okamžiku dovozu, což z podstaty věci nepokrývá následnou manipulaci s vínem. Ta potom může vyústit v nenaplnění zákonných podmínek kvality. Následně konstatoval, že ani důvěra v doklad V I 1 není bezmezná, jelikož lze v takovém případě využít unijního mechanismu. Ten funguje na tom základě, že členské státy mají v případě podezření, že víno ze třetích zemí nesplňuje podmínky, informovat Komisi, která podnět posléze přezkoumá a případně odebere orgánu třetího státu certifikaci k vydávání takového formuláře. Ústavní soud rovněž akcentoval, že pokud by dovozce či prodejce věděl či musel vědět, že podobné podezření existuje, musí se chovat se zvýšenou obezřetností a odpovědným bude i tehdy, jestliže doklad V I 1 neuzívá v dobré víře. Prokázání takových skutečností je pak v působnosti příslušného správního orgánu.

Shrnutím Ústavní soud konstatoval, že předmětné osvědčení *a priori* zaručuje dodržení povinností stanovených předpisy Evropské unie ohledně obchodu s vinařskými produkty k okamžiku jejich dovozu. Je však též nezbytné hodnotit, zda je kontrola prováděna přímo u dovozce vína či u jeho dalšího prodejce, zda je prováděna bezprostředně po jeho dovozu anebo s výraznějším časovým odstupem a také, zda se objeví náznaky, které validitu tohoto osvědčení zpochybňují. Důkazní břemeno ohledně těchto indicií, pokud má dojít až k uložení správního trestu, však již spočívá na správním orgánu.

Stěžovateli by tudíž bylo možno vytknout, že nevynaložil veškeré úsilí na zabránění porušení povinnosti ve smyslu § 40 odst. 1 zákona o vinohradnictví, pokud se spolehl na předmětné osvědčení, avšak jenom tehdy, pokud by ve správním řízení bylo zjištěno, že měl mít relevantní pochybnosti ohledně kvality dovezeného vína.

Lívia Ivánková

Česká republika: Nejvyšší soud

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 05. 2019, sp. zn. 23 Cdo 3439/2018

Požadavek písemné formy rozhodčí smlouvy v mezinárodním obchodním styku je naplněn i jejím uzavřením prostřednictvím e-mailu bez kvalifikovaného elektronického podpisu

Úplné znění usnesení

Nejvyšší soud České republiky se v kontextu moderních forem komunikace zabýval požadavky formy rozhodčí smlouvy v mezinárodním obchodním styku. Konkrétně dospěl k závěru, že mezi osobami z různých států může být platně uzavřena rozhodčí smlouva sjednaná výměnou e-mailů neobsahujících kvalifikovaný elektronický podpis.

Mezi společnostmi z České republiky a Španělska došlo v roce 2014 k výměně e-mailových zpráv obsahujících smlouvu o dílo s ujednáním, že veškeré spory budou postoupeny rozhodčímu soudu a řešeny podle evropských zásad stanovených pro tuto oblast. Konkrétně žalovaná e-mailem ze dne 18. 6. 2014 žádala právní předchůdkyni dovolatelky, aby jí zaslala podepsanou a orázkovanou smlouvu přiloženou v příloze, a právní předchůdkyně dovolatelky e-mailovou zprávou ze dne 23. 6. 2014 odpověděla, že jí v příloze zasílá podepsanou smlouvu a fakturu k zálohové platbě. E-mailové zprávy však nebyly opatřeny kvalifikovaným elektronickým podpisem.

Po vzniku sporu byla proti žalované podána žaloba k civilnímu soudu. Řízení však bylo s ohledem na § 106 občanského soudního řádu zastaveno, neboť nižší soudy dovodily, že v daném případě byla písemná forma rozhodčí smlouvy naplněna. Zejména z Evropské úmluvy o mezinárodní obchodní arbitráži [1] totiž vyplývá, že rozhodčí smlouva je uzavřena písemně i v případě, že je tato smlouva obsažena ve výměně dopisů, telegramů nebo dálkopisných sdělení, tedy bez nutnosti fyzické přítomnosti podpisů stran na listině obsahující rozhodčí smlouvu. Výslovné uvedení elektronické komunikace přitom podle nižších soudů v Evropské úmluvě absentuje nikoli proto, že je vyloučena, nýbrž z důvodu, že takový způsob nebyl v době jejího přijetí obvyklý.

Podle dovolatelky se nicméně nižší soudy nesprávně spokojily s písemnou formou uzavření smlouvy ve formě výměny e-mailů, aniž by byl k takovému e-mailu připojen elektronický podpis. To je podle jejího názoru v rozporu

s dosavadní ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu, dle níž se písemná právní jednání stávají platnými až v okamžiku připojení podpisu. Podle názoru dovolatelky proto byla smlouva o dílo uzavřena konkludentně, a tudíž v ní obsažená rozhodčí doložka nemůže být uzavřena platně, jelikož k jejímu platnému uzavření nepostačuje pouhá výměna e-mailových zpráv bez kvalifikovaného elektronického podpisu.

Nejvyšší soud České republiky tak musel vyřešit otázku, zda lze mezi osobami z různých států platně uzavřít rozhodčí smlouvu sjednanou výměnou e-mailů neobsahujících kvalifikovaný elektronický podpis. Nejprve přitom bylo potřeba určit aplikovatelný předpis. V tomto směru Nejvyšší soud dospěl k závěru, že tímto předpisem je Newyorská úmluva [2], jež se v souladu s doporučením UNCITRAL a názory odborných autorů nevztahuje pouze na stádium uznání a výkonu rozhodčích nálezů, nýbrž i na otázku platnosti rozhodčích smluv. Newyorská úmluva je totiž ve vzájemných vztazích mezi Českou republikou a Španělskem jednak smlouvou pozdější (Španělsko přistoupilo k Newyorské úmluvě až po ratifikaci Evropské úmluvy), jednak je třeba tuto smlouvu považovat za smlouvu speciální. To z důvodu, že v otázce formální platnosti rozhodčích smluv obsahuje přímou normu (naopak Evropská úmluva pouze normu kolizní k určení práva rozhodného) a rovněž vzhledem ke své širší smluvní základem a velkému množství judikatury vnitrostátních soudů umožňuje účinněji posoudit otázku formy rozhodčí smlouvy (kritérium účinnosti).

Newyorská úmluva pak ve svém čl. II zavazuje smluvní strany uznat písemnou rozhodčí dohodu, přičemž jí rozumí „rozhodčí doložku ve smlouvě nebo rozhodčí smlouvu, podepsanou stranami nebo obsaženou ve výměně dopisů nebo telegramů“. Tento výčet přitom Nejvyšší soud v souladu s doporučením UNCITRAL a závěry mezinárodní rady pro obchodní arbitráž (ICCA) nepovažoval za taxativní, nýbrž za demonstrativní, zahrnující i další formy komunikace, včetně faxu nebo právě e-mailu. Nejvyšší soud rovněž poukázal na dvě rozhodnutí soudů smluvních států

Newyorské úmluvy (Nejvyššího soudu Indie a řeckého soudu) poukazující na možnost platného obsažení rozhodčí smlouvy ve výměně e-mailů. Z těchto důvodů dospěl Nejvyšší soud k dílčímu závěru, že čl. II Newyorské úmluvy zahrnuje i výměnu komunikace prostřednictvím e-mailu.

Zbývalo proto posoudit, zda je v takovém případě namíste vyžadovat kvalifikovaný elektronický podpis. Nejvyšší soud v tomto směru uvedl, že pokud čl. II Newyorské úmluvy připouští uzavření rozhodčí smlouvy výměnou telegramů, když telegram není technicky možné podepsat, neexistuje žádný zásadní důvod, proč by se závěr o nenutnosti připojit podpis neměl uplatnit rovněž v případě rozhodčí smlouvy obsažené ve výměně e-mailů. Taktéž zde odkázal na rozhodnutí soudů smluvních států Newyorské úmluvy (Švýcarské konfederace, Indie, Rakouska, Spojených států a Německa), jež dovodily, že rozhodčí smlouva obsažená ve výměně dokumentů nemusí být stranami podepsána. Požadavek kvalifikovaného podpisu by

se tak podle Nejvyššího soudu jevil jako excesivní a v rozporu s unifikovaným maximálním standardem stanoveným v čl. II Newyorské úmluvy, který v dané situaci podpis stran výslovně nevyžaduje.

Z uvedených důvodů Nejvyšší soud dospěl k závěru, že mezi subjekty z různých států v mezinárodním obchodním styku může být uzavřena platně i rozhodčí smlouva sjednaná výměnou e-mailů neobsahující kvalifikovaný elektronický podpis. Nejvyšší soud se tak rozhodl pro řešení dané otázky zvolit liberální přístup, který může být pro mezinárodní obchodní praxi bezesporu přínosem.

Lukáš Boháček

[1] Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži ze dne 21. 4. 1964.

[2] Newyorská úmluva o uznání a výkonu rozhodčích nálezů ze dne 6. listopadu 1959.

Spojené království: Nejvyšší soud

Rozsudek Nejvyššího soudu Spojeného království ze dne 24. 9. 2019, [2019] UKSC 41
Rada předsedy vlády Královně prorogovat Parlament byla protiprávní, tudíž i následná prorogace Parlamentu je neplatná a bez jakýchkoli právních důsledků

Úplné znění rozsudku
Shrnutí

Nejvyšší soud Spojeného království svým rozsudkem ze dne 24. září 2019 vyhověl odvolání G. Miller ve věci R (k návrhu G. Miller) proti předsedovi vlády, a zamítl odvolání Generálního advokáta Skotska ve věci Cherry a další proti Generálnímu advokátovi Skotska, když o otázce právní souladnosti rady dané předsedou vlády Královně vydal příkaz k prorogaci Parlamentu v období od 9. – 12. září do 14. října rozhodl tak, že tato rada byla učiněna v rozporu s právem, neboť měla za následek zřízení nebo znemožnění možnosti Parlamentu vykonávat jeho ústavní funkce, a to bez rozumného odůvodnění, a tudíž je i následná prorogace Parlamentu neplatná, tedy bez jakýchkoli právních účinků.

Spojené království nemá psanou ústavu. Jedním z pramenů „ústavních“ pravidel jsou zde zvyklosti představující „důležitá pravidla praxe, která nejsou zákony, a soudy proto nejsou povinny je vymáhat, [avšak] jsou považována za tak zásadní povahy, že by bylo nemyslitel-

né, aby je někdo překračoval“. [1] Na druhé straně jednou ze zvyklostí, která je pravidelně soudně vynucována, je suverenity Parlamentu. [2] Jedná se ve skutečnosti o fundamentální právní princip [3] vyznačující se (nej)vyšší právní silou v rámci právního systému Anglie, [4] do něhož nesmí zasahovat ani exekutiva, ani moc soudní. [5] Dalším fundamentálním principem je odpovědnost vlády Parlamentu (*accountability and responsibility of Ministers to Parliament*).

Uvádíme-li ústavní zvyklosti, je nutno zmínit královskou prerogativu. Jedná se o pravomoci, které na základě zvyklostí zůstávají v dispozici Královny (potažmo vlády, která jedná jménem Královny), a to potud, pokud se tyto pravomoci Parlament (dosud) nerozhodl buďto výslovně, nebo implicitně vykonávat. Výkon královské prerogativy však nepodléhá absolutní diskreci monarchy (vlády) [6] a v minulosti byl již explicitně připuštěn jeho soudní přezkum. [7]

Královskou prerogativou je i akt, jímž dochází (obvykle po jednom roce) k ukončení zasedání Parlamentu – tzv. prorogace. Na základě prorogace Parlament nezasedá až do formálního počátku nového zasedání počínajícího zahajovacím projevem Královny. Od prorogace je nutno rozlišovat přerušování zasedání (*recess*), které nebrání schůzím výborů nebo písemným interpelacím. Prorogace dále v obecné rovině znamená, že návrhy zákonů (*Bills*), které doposud nebyly schváleny, musí v rámci nového zasedání od počátku absolvovat proceduru jejich přípravy a schvalování. Období, kdy je Parlament prorogován, trvá obvykle několik dní (zpravidla do 10, ačkoli v historii nalezneme i delší období). O prorogaci rozhoduje Královna na základě rady vlády, avšak je zvyklostí, že Královna tuto radu akceptuje a o prorogaci rozhodne. [8]

Předmětem tohoto rozhodnutí Nejvyššího soudu byla tvrzená protiprávnost návrhu předsedy vlády Královně na prorogaci Parlamentu v době nejdříve od 9. a nejpozději od 12. září 2019 do 14. října 2019, jakož i právní důsledky v případě, že by tato protiprávnost byla konstatována.

Skutkové okolnosti případu zde zahrnují všeobecně známé oznámení záměru Spojeného království podle čl. 50 Smlouvy o Evropské unii (dále „SEU“) vystoupit z Unie, na základě čehož po formální notifikaci dne 27. března 2017 počala jednání o uspořádání vzájemných vztahů mezi Spojeným královstvím a Evropskou unií, jejichž stěžejní součástí je příprava dohody o podmínkách vystoupení. Vyjednávání však provázely komplikace.

Parlament Spojeného království si zákonem o vystoupení z Evropské unie 2018 mj. vyhradil pravomoc schválit jakoukoli dohodu o vystoupení z Unie. Dohodu uzavřenou dne 25. listopadu 2018 následně (třikrát) neschválil, což v důsledku vedlo k rezignaci premiérky Theresy Mayové a jmenování Borise Johnsona jako jejího nástupce. Mezitím byla taktéž opakovaně prodloužena lhůta podle čl. 50 (3) SEU, po jejímž uplynutí přestane být Spojené království členem Unie v případě, že k uzavření dohody o vystoupení nedojde. Ke dni vydání rozhodnutí byl konec této lhůty stanoven na 31. říjen 2019.

Dne 27. nebo 28. srpna předseda vlády formálně navrhl Královně prorogovat Parlament ve výše uvedeném období. Královna vydala příkaz k prorogaci dne 28. srpna. Toto rozhodnutí následně napadla G. Miller u Vrchního soudu Anglie a Walesu. Již dříve žádala skupina 75 členů Parlamentu u Nejvyššího (civilního) soudu Skotska (*Court of Session*) vydání předběžného zákazu tehdy ještě připravované prorogace. Zatímco oba tyto soudy návrhy žalobců zamítly, *Inner House* jakožto odvolací instance Nejvyššího (civilního) soudu Skotska rozhodl o odvolání ve „skotské větvi“ případu tak, že návrh předsedy vlády Královně na vydání příkazu k prorogaci je protiprávní, když byl motivován nepřipustným účelem zabránit Parlamentu ve výkonu kontroly exekutivy, a tudíž samotná prorogace neplatná a bez právních důsledků.

Nejvyšší soud rozhodoval v dané věci o opravných prostředcích proti uvedeným rozhodnutím Vrchního soudu Anglie a Walesu (vydanému v prvním stupni) a Nejvyššího (civilního) soudu Skotska (vydanému ve druhém stupni). Ve věci samé bylo podle něj nutno zodpovědět čtyři hlavní otázky:

- Je otázka, zda rada předsedy vlády Královně prorogovat Parlament byla protiprávní, projednatelná před soudem?
- Pokud ano, jakými standardy má být její soulad s právem posuzován?
- Byla podle takových standardů v souladu s právem?
- Pokud byla v rozporu s právem, jaké opatření k nápravě má soud učinit?

Jak Nejvyšší soud nejprve zdůraznil, prostý fakt, že právní spor vyplývá z určité politicky kontroverzní záležitosti, nemůže soud zbavit pravomoci o takovém sporu rozhodovat – anglické soudy vykonávají dozor nad výkonem exekutivy již po staletí. Podobně to, že předseda vlády se za svá rozhodnutí, vč. rozhodnutí doporučit prorogaci, odpovídá Parlamentu, nevylučuje ingerenci soudů. V době, kdy je Parlament prorogován, by totiž předseda vlády nemohl být činěn odpovědným Parlamentu za prorogaci, ačkoli jím zamýšlený účel prorogace by byl mezitím již realizován.

Pokud se týče královské prerogativy, předmětem soudního přezkumu může být podle Nejvyššího soudu v prvé řadě tehdy, jde-li o samotnou otázku existence určité prerogativy v dané věci, nebo o to, jaké meze prerogativě určuje právo (a zda byla v daném případě vykonána v těchto mezích). I tehdy, pokud prerogativa existuje a byla vykonána v mezích určených právem, ovšem může být její výkon soudně přezkoumán, a to ze specifických důvodů v závislosti na konkrétních okolnostech – přezkum některých prerogativních pravomocí takto přípustný je, avšak jiných nikoli. Zástupci vlády jakožto odpůrci, mají za to, že existence i rozsah výkonu prerogativy byly v této věci v souladu s *common law* (i zákonnými limity), k tomuto uváděli, že v tomto případě je prerogativa vyloučena z přezkumu soudů. Své tvrzení podporovali zejm. odkazem na *obiter dictum* uvedené ve shora citovaném případě *GCHQ*. Nejvyšší soud ovšem uvedl, že v aktuálně posuzované věci předmětem není to, zda výkon královské prerogativy, byť provedený v mezích plynoucích z *common law* a zákonného práva (*statutes*), má být z jiných důvodů podroben soudnímu přezkumu. Předmětem věci je otázka samotných právem stanovených limitů prerogativy, která je, jako taková, soudně přezkoumatelná.

Při stanovení těchto limitů Nejvyšší soud nejprve připomněl, že Spojené království má ústavu, i když nepsanou. Její součástí jsou i principy plynoucí z *common law*, mj. princip suverenity Parlamentu a princip odpovědnosti Parlamentu. Pokud se týče prvního uvedeného, jeho obsahem není pouze to, že právní akty přijaté Parlamentem jsou pramenem práva nejvyšší právní síly, neboť suverenity Parlamentu by byla ohrožena i v případě, že by exekutiva

měla možnost omezit zákonodárnou aktivitu podle svého uvážení. Již z toho důvodu nemůže být pravomoc prorogovat Parlament neomezená. Otázku, jaké jsou přípustné limity výkonu této pravomoci, Nejvyšší soud dále zodpovídal v návaznosti na princip odpovědnosti (vlády) Parlamentu. Podle tohoto principu, který rovněž „leží v srdci westminsterské demokracie“ [9], jsou předseda vlády a jeho kabinet kolektivně odpovědní Parlamentu, což se projevuje mj. v jejich povinnosti zodpovídat dotazy Parlamentu nebo v parlamentní kontrole podzákonných předpisů. Podle Nejvyššího soudu není princip odpovědnosti vlády Parlamentu ohrožen běžnou prorogací, avšak v některých případech může dojít k nepřipustnému zásahu do výkonu této jeho důležité ústavní funkce.

Nejvyšší soud poté nalezl limity výkonu pravomoci prorogovat Parlament za pomoci analogie k situacím, kdy výše uvedené ústavní principy byly nepřipustně porušeny výkonem pravomocí plynoucích ze zákona. Soudy zde v minulosti aplikovaly kritérium důsledků výkonu takové pravomoci pro výkon daného ústavního principu. Výkon pravomoci je takto oprávněný potud, pokud v rozsahu, v němž zasahuje do určitého ústavního principu, má rozumné odůvodnění. V případě prorogace, ačkoli se samozřejmě nejedná o výkon zákonné pravomoci, nýbrž o královskou prerogativu, proto Nejvyšší soud aplikoval obdobné kritérium: prorogace bude v rozporu s právem, pokud má za následek ztížení nebo znemožnění možnosti Parlamentu vykonávat ústavní funkce v podobě zákonodárné činnosti a kontroly exekutivy, a to bez rozumného odůvodnění.

Následně tímto kritériem posuzoval prorogaci ze dne 28. srpna (a jí předcházející postup) a zabýval se zaprvé tím, zda následkem prorogace bylo ztížení či znemožnění ústavní kontroly Parlamentu. Vzhledem k mimořádným okolnostem, kdy do tzv. tvrdého brexitu zbývalo osm týdnů a Parlament byl prorogován na pět týdnů, toto opatření ztěžovalo možnost Parlamentu činit vládu odpovědnou, jakož i vyjadřovat se ke způsobu zásadní ústavní změny, kterou brexit představuje. Za druhé neexistoval ani rozumný důvod pro takto závažné opatření. Obvyklá doba pro přípravu nezbytných procedur před zahájením nového zasedání (zahajovací řeč Královny, sestavení legislativní agendy vlády apod.) je výrazně kratší. Memorandum ředitele legislativních záležitostí Kanceláře předsedy vlády, které navrhovalo později realizovanou dobu prorogace, přitom neobsahuje relevantní důvody pro zkrácení doby, kterou by jinak Parlament disponoval v zájmu projednání záležitostí týkajících se brexitu, např. případné nové dohody o vystoupení z Unie nebo nezbytné zákonné i podzá-

konné legislativy. Proto Nejvyšší soud uzavřel, že na podkladě předložených důkazů nelze učinit závěr o existenci rozumného důvodu prorogovat Parlament tak, jak bylo předsedou vlády navrženo. Jeho rada Královně proto byla učiněna v rozporu s právem.

Konečně se Nejvyšší soud musel vypořádat s následky tohoto závěru, zejména s argumentací vlády, že samotná prorogace nemůže být zneplatněna, neboť se jedná o „proceduru v Parlamentu“, která v souladu s Listinou práv 1688 (*Bill of Rights*) nemůže být napadena nebo přezkoumána žádným soudem. Prorogace ovšem podle Nejvyššího soudu není „procedurou v Parlamentu“, neboť není rozhodnutím ani jedné z jeho komor. Spíše naopak, jde o rozhodnutí, které je zvenčí Parlamentu uloženo. Jestliže tedy rada předsedy vlády Královně i následné její rozhodnutí v Radě (*Ordered in Council*) byly neplatné a bez právních účinků, i následná prorogace Parlamentu nemohla být než zdánlivá.

Jan Strya

[1] YARDLEY, D. C. M. *Introduction to British Constitutional Law*. Oxford: Butterworths, 1990, s. 6.

[2] Srov. např. případ *Pickin v British Railway Board* [1974] AC 765.

[3] Plynoucí jednak ze zákonného práva (zejm. zákon o uznání Koruny a Parlamentu 1689), avšak několikrát potvrzen soudními rozhodnutími (tedy součást *common law*), a to i ve vztahu k exekutivě (viz dále).

[4] A shodně i v dalších právních systémech platných na území Spojeného království, totiž systémech Walesu, Skotska a Severního Irska.

[5] Parlament je takto oprávněn zákonem revidovat jakýkoli princip *common law*. Podobně vláda nesmí svými podzákonnými akty obcházet nebo jinak eliminovat účinky aktu Parlamentu.

[6] Srov. BLACKBURN, R. *Monarchy and the Personal Prerogatives*. *Public Law*, 2004, s. 546 – 563.

[7] Srov. případ *Council of Civil Service Unions v Minister for the Civil Service* [1985] AC 374, dále případ *R (Miller) v Secretary of State for Exiting the European Union* [2017] UKSC 5.

[8] Formálně se nejedná o rozhodnutí samotného monarchy, nýbrž jménem Královny na základě rady a se souhlasem Soukromé rady (*Privy Council*) tzv. příkazem Královny v Radě (*Order in Council*).

[9] Srov. rozsudek Lorda Bingham z Cornhillu v případě *Bobb v Manning* [2006] UKPC 22, § 13.

Název neuveden, autor neuveden, CC0

Francie: Kasační soud

Rozsudek č. 648 ze dne 4. října 2019 (10-19.053)

Uznání příbuzenského vztahu mezi dětmi narozenými s pomocí částečného náhradního mateřství v zahraničí a zamýšlenou matkou ve státě, který náhradní mateřství zakazuje

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Kasační soud Francie se rozsudkem ze dne 4. října 2019 ve věci č. 648 (10-19.053) zabýval otázkou uznání příbuzenského vztahu mezi dětmi, které se narodily s pomocí částečného náhradního mateřství v zahraničí a zamýšlenou matkou za situace, že francouzský občanský zákoník náhradní mateřství výslovně zakazuje. Rozhodnul, že náhradní mateřství uskutečněné v zahraničí nemůže samo o sobě působit jako překážka pro uznání takového příbuzenského vztahu se zamýšlenou matkou. Zároveň stanovil, že právo na respektování soukromého života dětí je za daných okolností možno zaručit pouze tím, že dojde k uznání příbuzenského vztahu zápisem údajů z uvedených cizozemských rodných listů do matriky.

Rozhodnutí francouzského Kasačního soudu je vyvrcholením více než dvacetileté snahy francouzského manželského páru, pana a paní Mennesson, o uznání jejich vztahu ke dvěma dětem, které se narodily náhradní matce. Uvedený manželský pár se z důvodu neplodnosti a neúspěšného IVF oplodnění rozhodl odcestovat do Kalifornie, aby podle tamního práva uzavřel dohodu o náhradním mateřství. V říjnu 2000 se náhradní matce narodila dvojčata, jejichž biologickým otcem je pan Mennesson. Ženské pohlavní buňky byly darovány osobou odlišnou od paní Mennesson i náhradní matky. Kalifornský nejvyšší soud před narozením dvojčat upravil právní poměry mezi panem a paní Mennesson na straně jedné a náhradní matkou na straně druhé tak, aby po narození do rodných listů potomků byli jako rodiče zapsáni stěžovatelé. Pan Mennesson byl zapsán jako „genetický otec“ a paní Mennesson jako „právní matka“.

Pan Mennesson se následně obrátil na francouzský konzulát v Los Angeles s žádostí o zapsání jejich narození do matriky. Z důvodu neprokázání porodu paní Mennesson odmítl konzulát narození zapsat a s podezřením z náhradního mateřství předal věc státnímu zastupitelství. Dle článku 16-7 francouzského občanského zákoníku jsou všechny dohody o náhradním mateřství neplatné a úplatné náhradní mateřství je ve Francii trestným činem. Státní zastupitel-

ství proto zahájilo vyšetřování stěžovatelů. V jeho průběhu bylo narození dcer zapsáno do matriky, vyšetřování bylo následně zastaveno se závěrem, že za skutky, které se odehrály na území USA, a které dle kalifornského práva nejsou trestné, nemohou být stěžovatelé trestně odpovědní. Současně ovšem státní zastupitelství zahájilo řízení o neplatnosti zápisu narození před civilními soudy. Výsledkem občanskoprávního řízení bylo prohlášení zápisu v matrice za neplatný a nařízení jeho výmazu. Kasační soud uvedl, že zápis byl proveden v rozporu s mezinárodním veřejným pořádkem a že odporuje základním zásadám francouzského právního řádu, jakou je nedotknutelnost člověka. Občanskoprávní soudy tak neuznaly vztah rodičovství mezi stěžovateli a dvojčaty.

Pan a paní Mennesson se následně obrátili na Evropský soud pro lidská práva (dále jako „ESLP“) [1] před kterým namítali, že v rozporu s nejlepším zájmem dítěte a čl. 8 Úmluvy stát odmítl uznat příbuzenský vztah mezi nimi jako stěžovateli a dětmi počatými prostřednictvím náhradního mateřství schváleného rozhodnutím zahraničního soudu. ESLP uvedl, že nedošlo k porušení práv pana a paní Mennesson na respektování jejich soukromého a rodinného života. Došlo ovšem k porušení práva na respektování soukromého života dětí z důvodu, že i když si francouzské státní orgány byly vědomy, že děti byly ve Spojených státech označeny jako děti pana a paní Mennesson, tak jim i navzdory tomu odepřely toto postavení podle francouzského práva. ESLP k tomu uvedl, že tento rozpor podkopával identitu dětí v rámci francouzské společnosti. Uvedené dle ESLP vyvolává vážné otázky souladu s nejlepším zájmem dítěte, který by měl být každým rozhodnutím týkajícím se dítěte sledován. ESLP dále dodal, že judikatura francouzských soudů zcela bránila založení právního vztahu mezi dětmi narozenými v důsledku náhradního mateřství uskutečněného zákonným způsobem v zahraničí a jejich biologickým otcem, včetně adopce. Z těchto důvodů ESLP rozhodl, že Francie překročila svůj prostor pro uvážení.

Francouzský soud pro přezkum civilních rozhodnutí následně vyhověl žádosti o opětovný přezkum právních otázek rozhodnutí Odvolacího soudu v Paříži, kterým došlo k zneplatnění zapsání informací z amerického rodného listu o narození dětí do matriky. Tato věc byla následně příznána k rozhodnutí plenárnímu shromáždění Kasačního soudu. V rámci přezkumu se následně Kasační soud rozhodl dne 5. října 2018 požádat ESLP o poradní stanovisko.

ESLP se ve svém poradním stanovisku [2] zabýval zejména právním vztahem mezi dětmi narozenými v zahraničí a zamýšlenou matkou, která s dítětem nemá žádnou genetickou vazbu. Rozhodnul, že pokud byl příbuzenský vztah se zamýšleným otcem uznán ve vnitrostátním právu, právo dítěte na respektování soukromého života ve smyslu článku 8 Úmluvy vyžaduje, aby vnitrostátní právo umožňovalo uznání příbuzenského vztahu se zamýšlenou matkou, která je po právu uvedena v cizozemském rodném listu jako „zákonná matka“. Právo dítěte na respektování soukromého života naopak nevyžaduje, aby toto uznání mělo podobu zápisu údajů zahraničního rodného listu do matriky; mohou být použity i jiné prostředky, jako je například adopce dítěte zamýšlenou matkou. Podmínkou ovšem je, aby vnitrostátní řízení zaručilo, že uvedené prostředky jsou implementovány rychle a účinně a ve shodě s nejlepším zájmem dítěte.

Kasační soud následně s ohledem na uvedené poradní stanovisko posuzoval argumenty pana a paní Mennesson, kteří především poukazovali na to, že Odvolací soud v Paříži porušil čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a že nerespektoval požadavek, aby ve všech rozhodnutích, které se týkají dětí, měl nejlepší zájem dětí při posuzování primární roli.

Podle Kasačního soudu a s ohledem na poradní stanovisko ESLP, okolnost, že narození dítěte v zahraničí má svůj původ ve smlouvě o náhradním mateřství, která je podle článků 16-7 a 16-9 francouzského občanského zákoníku zakázaná, nemůže sama o sobě, bez toho, aby způsobila nepřiměřený zásah do práva na respektování soukromého života dítěte, vytvořit překážku zápisu rodného listu vydaného orgány jiného státu, a to jak ve vztahu k biologickému otci dítěte, tak i ve vztahu k uznání příbuzenského vztahu mezi dětmi a zamýšlenou matkou uvedenou v zahraniční listině. Uznání musí nastat nejpozději v okamžiku, kdy se tento vztah mezi dítětem a zamýšlenou matkou stane praktickou realitou.

Kasační soud nejdříve posuzoval návrh státního zástupce na zrušení zápisu narození dětí ve vztahu k jejich biologickému otci. V tomto případě ze skutečností obsažených ve spisu vyplývá, že rozsudek Nejvyššího soudu státu Kalifornie prohlásil pana Mennessona za genetického otce dvou dětí, které se narodily z pohlavních buněk pana Mennessona a třetí osoby. I s ohledem na poradní stanovisko Kasační soud následně dovodil, že narození dětí musí být ve vztahu k panu Mennessonovi z pohledu otcovského biologického vztahu zapsáno.

Dále se Kasační soud zabýval příbuzenským vztahem mezi zamýšlenou matkou a dětmi. Opětovně poukázal na poradní stanovisko, podle kterého smluvní státy nemají povinnost svolit k zápisu údajů z rodných listů, které byly zákonně vystaveny v zahraničí. Stanovení nebo uznání vztahu mezi dítětem a zamýšleným rodičem je v evropských státech různý a výběr způsobů, jakým umožnit uznání právního vztahu mezi dítětem a zamýšleným rodičem, je ponechán v rámci prostoru pro uvážení členským státům. Kasační soud dále dodal, že obecná nebo absolutní nemožnost dosáhnout uznání vztahu mezi dětmi narozenými prostřednictvím náhradního mateřství v zahraničí a zamýšlenou matkou není slučitelná s nejlepším zájmem dítěte, který vyžaduje, aby měl soudce prostor pro uvážení pro posouzení, co je za konkrétních okolností nejlepší zájem dítěte.

Kasační soud uvedl, že ve smyslu článku 310-1 občanského zákoníku je možné příbuzenský vztah mezi rodičem a dítětem zákonně založit mimo jiné dobrovolným uznáním, *de facto* užíváním občanskoprávního stavu (fr. „*la possession d'état*“) konstatovaného úředním osvědčením nebo adoptí. Kasační soud v tomto ohledu poukázal na rozhodnutí svého prvního občanskoprávního senátu, který ve čtyřech věcech rozhodl, že adopce, pokud jsou splněny zákonné podmínky a pokud je to v souladu se zájmem dítěte, umožňuje, aby vznikl příbuzenský vztah mezi dítětem a zamýšlenou matkou, která je manželkou biologického otce. V tomto ohledu Kasační soud opětovně odkázal na poradní stanovisko, když uvedl, že adopce odpovídá požadavkům článku 8 Úmluvy, pokud její ujednání umožňuje rychlé rozhodnutí a zároveň zabráňuje tomu, aby dítě zůstávalo v rámci tohoto vztahu po dlouhou dobu v právní nejistotě. Soudce zároveň musí v probíhajícím řízení vzít v úvahu choulostivost situace, v jaké se dítě ocitlo.

Kasační soud poznamenal, že i přes zákaz dohod o náhradním mateřství by ve prospěch nejlepšího zájmu dítěte měla mít přednost jakákoliv metoda, která zakládá příbuzenský vztah mezi dítětem a rodičem. Soudce by tak měl následně možnost prozkoumat zejména platnost cizozemského civilního statusového dokumentu nebo rozsudku ve vztahu k právu místa, na kterém je založen, a prozkoumat konkrétní okolnosti daného dítěte. V případě adopce se ve smyslu občanského zákoníku předpokládá podání nové žádosti, kterou ovšem může podat pouze osoba, která si chce dítě adoptovat. Adoptované dítě, pokud mu je více než 13 let, může s adoptí pouze udělit souhlas nebo nesouhlas. Vzhledem k uvedenému byl Kasační soud názoru, že jelikož tato věc trvá již více než patnáct let, že děti se narodily před více než osmnácti lety a jejich rodné listy byly v zahraničí vystaveny v rámci zákonného rámce práva státu Kalifornie, řízení o adoptii by pro děti představovalo nepřiměřený zásah do jejich soukromého života. Dalším prostředkem, který Kasační soud v tomto ohledu zvažoval, bylo *de facto* užívání občanskoprávního stavu – to ovšem, i kdyby byly splněny všechny zákonné podmínky, neposkytuje podle Kasačního soudu dostatečnou právní jistotu.

Kasační soud upozornil, že tento spor přetrvává více než patnáct let a že přetrvává i zásah do soukromého života dětí, který je potřeba ukončit. Vzhledem k výše uvedenému zároveň neexistují jiné prostředky umožňující uznat příbuzenský vztah, kterými by nedošlo k nepřiměřenému zásahu do práva na respektování soukromého života dětí. Z uvedených skutečností tak Kasační soud dospěl k závěru, že zápis údajů z rodných listů dětí, které byly vystaveny v zahraničí do matriky, neměl být prohlášen za neplatný. Kasační soud tak s ohledem na okolnosti daného případu uznal příbuzenský vztah mezi dětmi narozenými s pomocí náhradního mateřství v zahraničí a zamýšlenou matkou, která nemá na uvedené děti žádnou genetickou vazbu.

Ladislav Kováč

[1] Rozsudek ze dne 26. června 2014 ve věci *Mennesson proti Francii*, č. 65192/11.

[2] Poradní stanovisko ze dne 10. 4. 2019 týkající se uznání právního vztahu příbuznosti mezi dítětem narozeným s pomocí částečného náhradního mateřství v zahraničí azamýšlenou matkou, žádost č. P16-2018-001.

JUDIKATURA EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

Concrete Blocks Holocaust Memorial Free Picture, autor neuveden, CC0

Rozsudek ze dne 10. 10. 2019 ve věci Lewit proti Rakousku, č. 4782/18 Řádné posouzení merita žaloby pro pomluvu přeživšího holokaustu

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Evropský soud pro lidská práva shledal, že Rakousko porušilo stěžovatelovo právo na respektování rodinného a soukromého života ve smyslu čl. 8 Úmluvy tím, že vnitrostátní soudy nesplnily své procesní povinnosti a neprovedly úplné posouzení jeho věci.

Stěžovatelem je v předmětné věci jeden z posledních přeživších holokaustu. V létě 2015 publikovalo rakouské periodikum „Aula“ článek, ve kterém byli lidé osvobození z koncentračního tábora Mauthausen označováni jako „masoví vrazi“, „zločinci“ nebo „mor“. Vnitrostátní orgány zahájily vůči autorovi článku trestní řízení, to však bylo zastaveno, načež tentýž autor v únoru 2016 informoval v novém výtisku dotčeného média o ukončení řízení spolu se zopakováním sporných výroků. Stěžovatel spolu s dalšími devíti přeživšími podal proti médiu a autorovi článku civilní žalobu, přičemž v ní uvedli, že byli výroky v článku z roku 2016 uraženi na cti, a to navzdory tomu, že nebyli osobně jmenováni. Upozornili, že všichni byli oběťmi nacistického režimu a že byli uvězněni v Mauthausenu kvůli jejich původu a víře. Nikdy se nedopustili trestněprávně relevantních činů. Vnitrostátní soudy však žalobu a posléze i odvolání zamítly, což odůvodňovaly zejména tím, že počet osvobozených lidí z koncentračního tábora Mauthausen byl tak vysoký, že předmětné výroky nemohly způsobit žalobcům osobní újmu. Stěžovatel a ostatní žalobci tudíž postrádali aktivní legitimaci. Co se týče povahy článku z roku 2016, soudy bez dalšího odůvodnění konstatovaly, že článek z roku 2016 pouze popsal průběh a výsledek předchozího řízení a neobsahoval v porovnání s článkem z roku 2015 žádná odlišná prohlášení.

Soud nejprve s odkazem na svou předchozí judikaturu (viz *Aksu proti Turecku*, č. 4149/04 a 41029/04) uvedl, že stěžovatel jakož i další přeživší z koncentračního tábora Mauthausen tvoří společenskou skupinu, přičemž stereotypní tvrzení a pomluvy mohou zasáhnout do soukromého života každého jejího člena. Ačkoli tedy stěžovatel ne-

byl v předmětném článku identifikován jménem, dotčené výroky byly s to zasáhnout do jeho soukromého života a čl. 8 Úmluvy je tudíž na věc aplikovatelný. Soud se rovněž vyjádřil k tvrzením vlády, že stěžovatel nevyčerpal všechny vnitrostátní prostředky nápravy. Soud zopakoval, že v případech, jejichž jádro spočívá v otázce ochrany soukromí a které se týkají sdělovacích prostředků, musí opravný prostředek na vnitrostátní úrovni nabídnout přinejmenším možnost náhrady za majetkovou a nemajetkovou újmu. Podle judikatury vnitrostátních soudů však prostředek, který rakouská vláda označila, takovou možnost pro stěžovatelův civilní nárok neposkytoval. Rovněž další navrhané prostředky Soud zhodnotil jako neúčinné.

Co se týče věci samé, Soud konstatoval, že jak pro pozitivní, tak negativní závazky státu podle čl. 8 platí, že musí být dosažena rovnováha mezi zájmy jednotlivce a zájmy společnosti. Vnitrostátní soudy se však ve věci stěžovatele do takové fáze řízení ani nedostaly. Soud prvního stupně založil svůj závěr na předchozí vnitrostátní judikatuře a dospěl k závěru, že velikost skupiny osvobozených vězňů byla příliš rozsáhlá pro ztotožnění stěžovatele se spornými výroky, a to navzdory tomu, že se soudy nikdy předtím nezabývaly otázkou dopadu prohlášení na skupinu lidí, jejíž velikost se postupem času výrazně snížila. Obdobně to platí i pro odvolací soud. Vnitrostátní soudy tudíž nikdy nezkoumaly jádro tvrzení stěžovatele: že ho výroky osobně zasáhly a že se prohlášeními cítil být uražen na cti, jelikož jenom úzká skupina členů byla stále naživu.

Soud prvního stupně taktéž shledal, že článek z roku 2016 byl pouhým popisem prošetřování článku z roku 2015 a že výroky uvedené v pozdějším článku nepředstavovaly odlišnou pomluvu. Nicméně řádně neodůvodnil, jak k tomuto závěru dospěl, navzdory nezbytnosti detailnějšího odůvodnění takového argumentu. Odvolací soud na zmíněný nedostatek navíc sám poukázal, ale i přesto se závěrem prvostupňového soudu souhlasil. Soud proto uvedl, že nebyl přesvědčen zjištěními, že jak stěžovatel, tak ostatní žalobci z vnitrostátního řízení nemohli druhým článkem utrpět osobní újmu, a to vzhledem k tomu, že se jejich

kontext značně lišil. První z nich byl zaměřen na osvobození Mauthausenu, zatímco druhý se týkal vyšetřování autora v trestní věci. Vnitrostátní soudy byly proto povinny poskytnout řádné odůvodnění jejich výkladu.

Soud dospěl k závěru, že vnitrostátní soudy ve skutečnosti nikdy nepřezkoumaly meritum žaloby stěžovatele, jelikož neprovedly plný přezkum otázek ohledně aktivní legitima-

ce stěžovatele a otázky, zda dotčená prohlášení měla v souvislosti s článkem z roku 2016 stejný nebo rozdílný charakter. Rakousko tak nesplnilo své pozitivní závazky co do ochrany reputace a osobní integrity stěžovatele ve smyslu čl. 8 Úmluvy.

Livia Ivánková

Drink Driving Drunk Alcohol Free Picture, stevepb, CC BY

Rozsudek ze dne 8. 7. 2019, Mihalache proti Rumunsku, stížnost č. 54012/10 Duplicita řízení trestní povahy v kontextu principu *ne bis in idem*

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Evropský soud pro lidská práva („Soud“) se v předkládaném rozsudku v kontextu práva nebýt souzen nebo potrestán dvakrát (ne bis in idem) ve smyslu čl. 4 Protokolu č. 7 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“) zabýval otázkou duplicity řízení. Konkrétně definoval rozsah pojmů „osvobozen nebo odsouzen“ pro účely čl. 4 Protokolu č. 7 Úmluvy a určil faktory, které lze v tomto směru brát v úvahu. Rovněž objasnil kritéria pro zohlednění, zda je posuzované rozhodnutí ve smyslu tohoto článku „konečné“. V projednávaném případě pak dospěl k závěru, že dvojice proběhlých řízení byla řízeními duplicitními, a v konečném důsledku proto byl ze strany Rumunska porušen princip ne bis in idem.

Stěžovatel byl při řízení svého vozidla v květnu 2008 zastaven policejní hlídkou k namátkové preventivní kontrole. Provedená zkouška dechu ukázala na přítomnost alkoholu, stěžovatel nicméně odmítl podstoupit policií požadované krevní testy ke stanovení přesné hladiny alkoholu v krvi. V červenci roku 2008 proto státní zastupitelství zahájilo v souladu s vnitrostátní legislativou trestní stíhání stěžovatele. To však bylo v srpnu zastaveno s tím, že skutek nebyl dostatečně závažný k tomu, aby dosáhl intenzity trestného činu, přičemž byla stěžovateli uložena správní pokuta ve výši 250 EUR. Proti tomuto rozhodnutí stěžovatel nepodal odvolání ani žádný jiný opravný prostředek a pokutu včetně příslušných nákladů řízení uhradil.

V lednu roku 2009 rozhodlo státní zastupitelství vyššího stupně *ex officio* o zrušení rozhodnutí a znovuotevření případu, neboť správní sankce uložená stěžovateli nebyla odpovídající stupni škodlivosti předmětného skutku pro společnost. Příklad byl proto vrácen nižšímu státnímu zastupitelství, které pokračovalo v trestním stíhání a v břez-

nu roku 2009 podalo na stěžovatele obžalobu. Stěžovatel byl v listopadu roku 2009 shledán vinným z odmítnutí podstoupit test krve a odsouzen k jednoročnímu trestu odnětí svobody s podmíněným odkladem. Podané odvolání bylo zamítnuto. V roce 2013 konečně rozhodlo státní zastupitelství o navrácení zaplacené správní pokuty stěžovateli, ten však nikdy o její vrácení nepožádal.

Stěžovatel podal k Soudu stížnost pro porušení čl. 4 Protokolu č. 7 Úmluvy, neboť dle jeho názoru byl rumunskými orgány nepřipustně stíhán a odsouzen dvakrát za stejný čin (*ne bis in idem*). Rozhodnutí o znovuotevření jeho případu totiž nesplňovalo kritéria uvedeného článku.

Velký senát Soudu („Soud“) nejprve připomněl význam principu nebýt souzen dvakrát v téže věci (*ne bis in idem*) a uvedl, že se skládá ze tří prvků. Konkrétně musí mít obě řízení 1) trestní povahu, 2) týkat se stejných skutkových okolností a 3) být duplicitní.

Pokud jde o první element, dospěl Soud na základě aplikace tzv. Engel kritérií (viz rozsudek ve věci *Engel a ostatní proti Nizozemsku*) k závěru, že jak řízení, které skončilo uložením správní pokuty, tak řízení, v němž byl uložen trest odnětí svobody s podmíněným odkladem, mělo trestní povahu. Ve vztahu k druhému prvku Soud uvedl, že v obou řízeních byl stěžovatel potrestán z důvodu odmítnutí podstoupit test krve za účelem stanovení hladiny alkoholu, a to po jeho zastavení policejní hlídkou v květnu roku 2008. Podle Soudu se tak jednalo o stejné skutkové okolnosti a totéž obvinění. V tomto směru byl stěžovatel souzen a trestán dvakrát v téže věci.

Následně Soud přistoupil k posouzení duplicity řízení. Připomněl, že účelem čl. 4 Protokolu č. 7 je zabránit opakování trestního řízení, které již bylo skončeno

„konečným rozsudkem“. Bylo proto nutné posoudit, zda šlo v projednávané věci skutečně o řízení duplicitní. V úvahu totiž připadá i přípustná kombinace dvou řízení tak, jak to bylo dovozeno ve věci *A a B proti Norsku*. V tomto směru Soud uvedl, že byl stěžovatel trestně stíhán za stejný skutek trestaný dle stejného ustanovení příslušného vnitrostátního zákona, stejnými orgány a na základě stejných důkazů, přičemž obě řízení a sankce sledovaly stejný cíl, a to odradit od jednání představujícího riziko pro bezpečnost silniční dopravy. O přípustnou kombinaci řízení ve smyslu předchozího rozhodnutí ve věci *A a B proti Norsku* se tedy podle Soudu nejednalo. Soud proto musel dále posoudit, zda rozhodnutí o uložení správní pokuty v prvním řízení bylo „konečným rozsudkem“ o „osvobození[i] nebo odsouzení[i]“ ve smyslu čl. 4 Protokolu č. 7 Úmluvy.

Prvním sporným okamžikem se stalo posouzení požadavku „osvobození“ nebo „odsouzení“, neboť se zde rozcházejí francouzské a anglické znění Úmluvy. Zatímco totiž francouzská verze naznačuje, že musí k osvobození nebo odsouzení dojít „rozsudkem“, anglická verze „rozsudek“ nevyžaduje. Soud tedy přistoupil k autonomní interpretaci Úmluvy a dospěl k závěru, že smysl a účel předmětného článku nevyžaduje vydání „rozsudku“, postačí, pokud je osoba osvobozena nebo odsouzena orgánem podílejícím se na výkonu spravedlnosti, jenž má dle vnitrostátního práva pravomoc trestat protiprávní jednání, ze kterého je osoba obviněna. K učinění závěru, zda v řízení došlo k posouzení okolností viny či nevin dané osoby, je přitom nutné posoudit skutečný obsah rozhodnutí a jeho dopady. Konkrétními faktory může být, zda bylo vyšetřování osoby zahájeno po podání trestního oznámení vůči dané osobě, zda byla oběť vyslechnuta, zda tak činí právě kompetentní orgán na základě shromážděných důkazů a vydáním odůvodněného rozhodnutí. V tomto směru Soud uzavřel, že v daném případě představovalo rozhodnutí státního zástupce o uložení správní pokuty „odsouzení“ ve smyslu čl. 4 Protokolu č. 7 Úmluvy.

Pokud jde dále o otázku „konečnosti“ rozhodnutí v autonomním smyslu Úmluvy, dovodil Soud určitá kritéria, která je nutné vzít při jejím posuzování v úvahu. Konkrétně je nutné zvážit, zda lze proti rozhodnutí podat „řádný opravný prostředek“, tedy takový, který splňuje požadavky principu právní jistoty tím, že má určité stanovený postup pro jeho podání a je přístupný stranám v určité časově ohraničené lhůtě. V posuzovaném případě přitom Soud

dospěl k závěru, že se rozhodnutí o uložení správní pokuty stalo „konečným“ okamžikem uplynutí lhůty pro podání odvolání, jež představovalo řádný opravný prostředek. Možnost znovuotevření případu naopak „řádným opravným prostředkem“ nebylo, neboť nepodléhalo žádné časové lhůtě, a proto nesplňovalo výše uvedené podmínky. Rozhodnutí se tak stalo konečné uplynutím lhůty pro odvolání, tedy ještě předtím, než vyšší státní zastupitelství rozhodlo o znovuotevření případu.

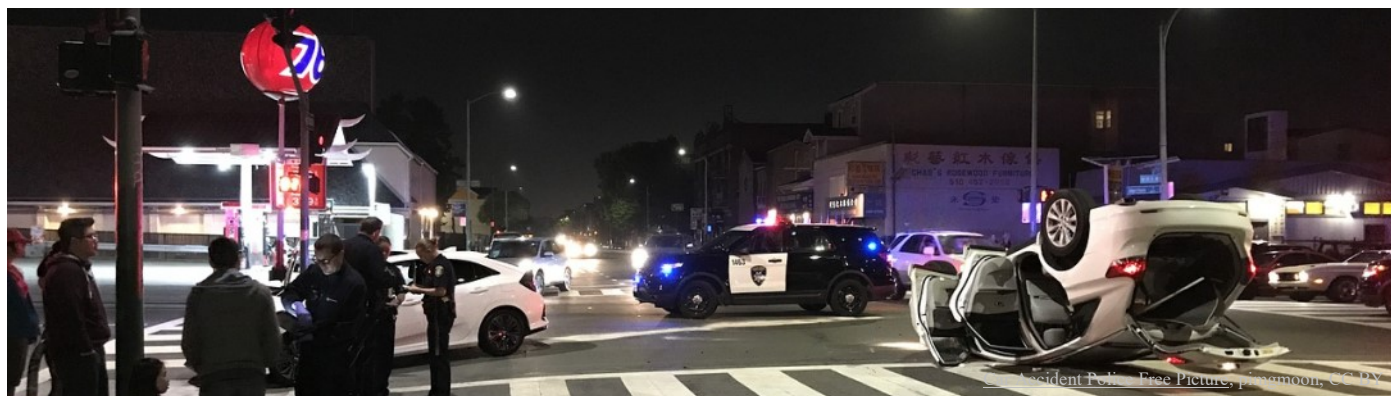
Soud na základě uvedených úvah dospěl k závěru, že v projednávané věci šlo o duplicitu řízení. Ačkoliv totiž bylo původní rozhodnutí zrušeno a zaplacená správní pokuta navráćena, šlo o dvě trestní řízení týkající se stejných skutkových okolností. Tato duplicita může být nicméně ospravedlněna, a tudíž v souladu s čl. 4 Protokolu č. 7 Úmluvy, pokud jsou splněny podmínky pro obnovu řízení uvedené v odstavci 2, tedy jestliže existence nových či nově zjištěných skutečností nebo podstatná vada v předšlém řízení mohly ovlivnit rozhodnutí ve věci.

Při posouzení této otázky Soud nejprve uvedl, že tyto podmínky jsou alternativní a nikoliv kumulativní. Při jejich aplikaci na konkrétní případ nicméně konstatoval, že vyšší státní zastupitelství rozhodlo o znovuotevření případu na základě stejných skutkových okolností, přičemž nebyly nalezeny žádné nové. Nebyla zjištěna ani žádná podstatná vada předchozího řízení, kterou podle Soudu tvoří pouze závažné porušení procesních pravidel, jež vážně narušuje integritu předchozího řízení, a je tak důvodem pro obnovu řízení [1].

Z těchto důvodů dospěl Soud k závěru, že znovuotevření případu vyšším státním zastupitelstvím nebylo v posuzované věci ospravedlnitelné, a proto bylo v rozporu s čl. 4 Protokolu č. 7 Úmluvy. Uzavřel proto, že stěžovatel byl souzen a trestán dvakrát za stejný skutek, a to právě v rozporu s principem *ne bis in idem*.

Lukáš Boháček

[1] Čl. 4 odst. 2 Protokolu č. 7 nicméně nezamezuje obnovit řízení ve prospěch obviněného. V takových situacích musí být povaha vady posouzena především za účelem zjištění, zda v předchozím řízení došlo k porušení práva na obhajobu, a tedy k překážce řádného výkonu spravedlnosti. Ve všech případech navíc musí být důvody k obnově řízení schopné „ovlivnit výsledek sporu“.

Rozsudek velkého senátu ze dne 25. 6. 2019 ve věci Nicolae Virgiliu Tănase, č. 41720/13 Povinnost provést účinné vyšetřování při úmrtí nebo život ohrožujícím zranění osoby při dopravní nehodě

Úplné znění rozsudku

Velký senát Evropského soudu pro lidská práva (dále také „Soud“) ve svém rozhodnutí ze dne 25. 6. 2019 dospěl k závěru, že v případech smrtelných nebo život ohrožujících zranění utrpěných při dopravní nehodě mají smluvní strany Evropské úmluvy o ochraně lidských práv (dále je „Úmluva“) procedurální povinnost vyplývající z článku 2 Úmluvy provést účinné vyšetřování minimálně do okamžiku, než mají veřejné orgány za prokázané, že jednání nebylo trestným činem, resp. nebylo úmyslné. Dále Soud dovodil, že „zacházení“ ve smyslu čl. 3 je ve své podstatě, i když nikoli výlučně, charakterizováno úmyslem poškodit, ponižit nebo znevážit jednotlivce. Dle Soudu tak čl. 3 nedopadá na neúmyslné dopravní nehody, jelikož u nahodilých nehod nelze hovořit o „zacházení“, jemuž byla osoba „podrobena“ ve smyslu uvedeného článku.

Stěžovatel rumunské státní příslušnosti Nicolae Virgiliu Tănase, v předmětné době soudce, byl v prosinci 2004 účastníkem dopravní nehody. V průběhu jejího vyšetřování tvrdil, že třetí osoba narazila do zadní části jeho auta, což způsobilo kolizi motorového vozidla stěžovatele se zaparkovaným vojenským nákladním automobilem. Následkem dopravní nehody a zejména čelního nárazu do nákladního vozidla utrpěl stěžovatel vážná zranění, která vyžadovala několik operací, opakovanou hospitalizaci a přibližně 200 až 250 dnů lékařské péče. Podle znaleckých posudků z let 2005 a 2007 ohrozila nehoda stěžovatele na životě, přičemž v jejím důsledku rovněž trpí posttraumatickou stresovou poruchou.

Policie zahájila úkony v trestním řízení záhy poté, co k nehodě došlo, a shromáždila důkazy, včetně výpovědí účastníků nehody a řady znaleckých posudků. V červnu 2005 stěžovatel v rámci trestního řízení uplatnil svůj soukromoprávní nárok, když se jako poškozený domáhal náhrady majetkové a nemajetkové újmy. Jelikož byl stěžovatel soudcem, převzalo v září 2005 trestní řízení vyšší státní zastupitelství, přičemž v průběhu osmi let prošlo toto řízení několika články soudní soustavy.

Vyšetřovatelé zkoumali různé možnosti, jak určit pachatele dopravní nehody. Odborné zprávy a posudky se zabývaly otázkou, zda byla příčinou nehody nepřiměřená rychlost jízdy ze strany stěžovatele, zda řidič, který narazil do zadní části stěžovatelova vozu, udržoval bezpečnou vzdálenost a zda byl vojenský nákladní automobil správně zaparko-

ván. Odborníkům bylo rovněž nařízeno určit sled událostí, tedy zjistit odpověď na to, jestli došlo nejdříve ke kolizi mezi třetí osobou a autem stěžovatele, nebo ke kolizi auta stěžovatele se zaparkovaným vojenským nákladním automobilem. Zvážena byla rovněž možnost, že byl stěžovatel za nehodu alespoň částečně odpovědný, neboť se mj. objevily nesrovnalosti při jeho dechové zkoušce. Trestní stíhání vůči němu nicméně nebylo nikdy zahájeno a vyšetřování tuto otázku neobjasnilo.

Orgány činné v trestním řízení nakonec trestní řízení s řidiči dalších dvou vozidel zastavily, jelikož nebyly naplněny všechny znaky trestného činu. Zjistily, že řidič vojenského nákladního automobilu zaparkoval toto vozidlo v souladu s platnými předpisy. U řidiče automobilu, který údajně narazil do zadní části stěžovatelova vozu, pak nebylo možné zjistit, zda to byl právě tento náraz, jenž způsobil stěžovatelova zranění, či zda tato vznikla nárazem do nákladního vojenského automobilu nebo kombinací obou kolizí. Kromě toho došlo v červnu 2012 k promlčení trestní odpovědnosti případných pachatelů. Dovolání a ústavní stížnost stěžovatele byly v roce 2013 zamítnuty.

Soud stížnost posuzoval podle článků 2 (právo na život a účinné vyšetřování [procesní část]), čl. 3 (zákaz mučení, nelidského a ponižujícího zacházení), 6 odst. 1 (právo na přístup k soudu), 8 (respektování a rodinného a soukromého práva) a 13 (právo na účinný prostředek nápravy) Úmluvy.

Soud nejdříve uvedl, že výhrady stěžovatele byly dvojí povahy. Směřovaly jednak vůči vedení vyšetřování v rámci trestního řízení, jednak vůči zacházení vnitrostátních orgánů se stěžovatelem. Pro posouzení Soudu byly přitom klíčové dvě skutečnosti: předmětná událost nebyla způsobena úmyslně, přičemž stěžovatel ani nenamítal opak; a není důvod domnívat se, že stát nepřijal odpovídající právní rámec pro zajištění bezpečnosti a snížení rizika v dopravě.

Pokud jde o čl. 3, tak se Soud distancoval od předchozí judikatury, jež vyvodila použitelnost čl. 3 pouze na základě povahy a závažnosti utrpěných zranění v případech nehod (*Kraulaidis proti Litvě*, č. 76805/11, a *Mažukena proti Litvě*, č. 72092/12) a konstatoval, že utrpěná újma po nehodě, která byla důsledkem pouhé náhody nebo nedbalosti, nemůže představovat „zacházení“ ve smyslu uvedeného

článku, jemuž byla dotyčná osoba „podrobena“. „Zacházení“ ve smyslu čl. 3 je ve své podstatě, i když nikoli výlučně, charakterizováno úmyslem poškodit, ponížit nebo znevážit jednotlivce tím, že je mu projevena neúcta nebo je snížena jeho lidská důstojnost, případně vzbuzením pocitů strachu, úzkosti nebo podřadnosti takovým způsobem, že je s to zlomit jeho duševní a fyzický odpor. Okolnosti stěžovatelova případu nicméně tyto znaky ne naplňovaly. Absence úmyslu, i když je v obecné rovině pouze jedním z prvků relevantních pro posouzení použitelnosti čl. 3 Úmluvy, proto v kontextu nehody činí stížnost podle čl. 3 Úmluvy *ratione materiae* neslučitelnou.

Soud dále upozornil, že „soukromý život“ ve smyslu čl. 8 Úmluvy je obsahově širokým pojmem a vztahuje se i na fyzickou a psychickou integritu osoby. Cílem zmíněného článku je v zásadě ochrana jednotlivce před svévolným zásahem orgánů veřejné moci. To zahrnuje nejen povinnost zdržet se takových zásahů, ale rovněž i pozitivní povinnosti, jež mohou zahrnovat přijetí účinných opatření určených k zajištění respektování soukromého života též v oblasti vztahů mezi jednotlivci navzájem. V některých případech tak může být vyvozena pozitivní povinnost státu přijmout právní regulaci, která by chránila jednotlivce vůči násilné činnosti páchané na nich jinými jednotlivci. Ne každá činnost nebo opatření, které nepříznivě ovlivňuje fyzickou a psychickou integritu, je nicméně v rozporu s právem na respektování soukromého života ve smyslu čl. 8, vyžaduje se totiž dosažení minimálního stupně závažnosti (*threshold requirement*) (*Denisov proti Ukrajině*, č. 76639/11). Pokud jde o posuzovaný případ, není podle Velkého senátu pochyb o tom, že byl stěžovatel vážně zraněn v důsledku dopravní nehody. Poznamenal však, že zranění stěžovatele vyplynula z dobrovolné účasti na činnosti, jež probíhala na veřejnosti. V ustálené judikatuře Soudu přitom nic nenasvědčuje tomu, že by se rozsah soukromého života vztahoval na činnosti veřejného charakteru (*Friend a ostatní proti Spojenému království*, č. 16072/06). Z povahy věci plyne, že daná činnost s sebou nese riziko vážné osobní újmy, to je však minimalizováno dopravními předpisy v oblasti bezpečnosti silničního provozu. K nehodě nedošlo v důsledku násilného činu a rovněž ji nelze přirovnat k žádnému z jiných typů situací, kde Soud dříve shledal, že státu z čl. 8 plynou pozitivní povinnosti tak, jak je o nich pojednáno výše. Ve vztahu k čl. 8 byla tudíž stížnost taktéž *ratione materiae* neslučitelná.

Právo na život podle čl. 2 Úmluvy vyžaduje nejen to, aby se stát zdržel úmyslného zbavení života jednotlivce, nýbrž rovněž zahrnuje povinnost učinit kroky k ochraně života osob v jeho jurisdikci. Tato hmotněprávní povinnost ukládá státu zavést právní rámec, jehož cílem je odradit od zásahů do práva na život. Dále musí stát přijmout preventivní opatření k ochraně ohroženého jednotlivce před jinými jednotlivci nebo před ním samým. V případě úmrtí má stát rovněž procesní povinnosti, což platí i v případě, kdy osoba, do jejíhož práva na život bylo údajně zasaženo, utrpěla život ohrožující zranění (*Igor Shevchenko proti Ukrajině*, č. 22737/04). Soud dále poznamenal, že tam, kde je riziko vyplývající z předmětné činnosti méně zřejmé, nabývá závažnost utrpěných zranění na významu.

V projednávané věci tak lze zranění stěžovatele zhodnotit jako „ohrožující na životě“, čl. 2 je tudíž na daný případ použitelný.

Pokud jde o obsah procesní větve čl. 2 Úmluvy, Soud připomněl svůj obecný přístup, že v případě život ohrožujících zranění, jež nebyla způsobena úmyslně, vyžaduje od státu pouze to, aby právní systém poskytoval možnost nápravy prostřednictvím civilního soudnictví, nevyžaduje tedy vždy zahájení trestněprávního vyšetřování události. V případě dopravních nehod a s nimi souvisejícími úmrtími nebo život ohrožujícími zraněními musí vnitrostátní orgány podle Soudu vyvinout veškeré přiměřené úsilí, včetně shromáždění důkazů a zajištění toho, aby nedošlo k pochybením, která by měla za následek ohrožení možnosti určit odpovědnou osobu. Aby bylo vyšetřování „účinné“, musí být adekvátní, tedy být schopno vést ke zjištění relevantních skutečností a případně k určení a potrestání odpovědných osob. Rovněž musí být důkladné, včasné a provedeno v přiměřené lhůtě nezávislým orgánem. Pokud proto není od počátku zřejmé, že smrt či život ohrožující zranění byly důsledkem náhody nebo neúmyslného jednání, pak čl. 2 Úmluvy podle Soudu vyžaduje alespoň minimální rozsah včasného a účinného vyšetření věci za účelem ozřejnění okolností smrti nebo život ohrožujícího zranění. Jakmile dojdou příslušné orgány k závěru, že nešlo o úmyslný čin, není zahájení trestního řízení nutné a postačí existence civilněprávního prostředku nápravy. V projednávaném případě bylo zahájeno trestněprávní vyšetřování, které bylo dle Soudu dostačující. Toto vyšetřování je možné zhodnotit jako včasné, jelikož dotčené orgány jednaly, jakmile se o nehodě dozvěděly, a shromáždily důkazy, jež byly schopné vést k objasnění okolností nehody. Veřejné orgány rovněž identifikovaly řidiče, kteří byli účastníky nehody, a sepsaly jejich výpovědi. Taktéž umožnily stěžovateli v průběhu jednotlivých řízení aktivně participovat. Nelze tedy říci, že právní systém Rumunska za okolností předmětné věci selhal. K porušení čl. 2 Úmluvy proto nedošlo.

Ve vztahu k čl. 6 Úmluvy se Soud zabýval jednak otázkou práva na přístup k soudu, jednak délkou řízení. Pokud jde o přístup k soudu, dospěl k závěru, že stěžovatel měl kromě adhezního řízení k dispozici i další možnosti k uplatnění svých soukromoprávních nároků, kterých však nevyužil. V tomto směru tak stěžovatel nebyl omezen na svém právu na přístup k soudu ve smyslu čl. 6 Úmluvy. Ve vztahu k namítané nepřiměřené délce řízení pak Soud uvedl, že tato délka (nad osm let) nebyla vzhledem ke komplexnosti případu excesivní. Navíc i důvody, ze kterých průtahy nastaly, nebylo ve všech případech dle Soudu možné připisovat státu, přičemž délka řízení ani neovlivnila účinnost vyšetřování (viz *Mustafa Tunç a Fecire Tunç proti Turecku*, č. 24014/05). Podle Soudu tudíž nedošlo k porušení povinnosti projednat věc v přiměřené lhůtě podle čl. 6 Úmluvy.

Soud se stručně vyjádřil i k domnělému porušení čl. 13 Úmluvy, přičemž uvedl, že stížnost dle toho ustanovení se netýká jiné otázky než otázky neúčinnosti trestního vyšetřování, tedy věci, na kterou již poskytnul odpověď při pře-

zkumu stížnosti podle čl. 2 Úmluvy a z toho důvodu nepovažuje za nutné stížnost z pohledu čl. 13 Úmluvy přezkoumávat.

Závěrem se Soud zabýval otázkou souladu provedení vyšetřování s čl. 3 Úmluvy. Připomněl, že v předchozích rozhodnutích dovedl principy související zejména

s případy pohřešovaných osob a dalšími „mimořádnými okolnostmi“. Případ stěžovatele se však podle Soudu žádné takové „mimořádné okolnosti“, jak byly dovozeny judikaturou, netýká.

Petr Barták

Rozsudek Velkého senátu ze dne 10. 9. 2019 ve věci Strand Lobben a ostatní, č. 37283/13

Vyvažování zájmů matky a nejlepšího zájmu dítěte v kontextu rodičovské odpovědnosti

Úplné znění rozsudku

Velký senát Evropského soudu pro lidská práva (dále také „Soud“) ve svém rozhodnutí ze dne 10. 9. 2019 dospěl k závěru, že norské úřady při posuzování způsobilosti biologické matky vykonávat mateřské povinnosti vůči dítěti neryžovaly zájmy dítěte ani jeho biologické rodiny a nezhledily ani vývoj v rodinném životě matky, konkrétně, že se v mezidobí vdala a pečovala o druhé dítě, čímž došlo k porušení práva na respektování soukromého a rodinného života chráněného čl. 8 Úmluvy.

Stěžovatelka a její syn X jsou norskými občany (souhrnně také „stěžovatelé“). X, který se narodil v září 2008, je prvním dítětem stěžovatelky. S ohledem na těžkosti, které stěžovatelka prožívala v období těhotenství, se obrátila na státní orgán sociálně-právní ochrany dětí s žádostí o poradenství. Nakonec akceptovala nabídku, aby za účelem zhodnocení rodičovských dovedností s dítětem zůstala během jeho prvních měsíců života v centru pro rodinu. Nicméně zhruba měsíc po narození dítěte se stěžovatelka rozhodla centrum opustit. Státní orgány prvně nařídily dočasné a následně i trvalé umístění X do pěstounské péče na základě obav rodinného centra, zda X dostává dostatek potravy k přežití. X v pěstounské péči zůstal následující tři roky, tedy do doby, než sociálně-právní orgán ochrany dětí v prosinci 2011 rozhodl o tom, že pěstouni mohou dítě adoptovat.

Vnitrostátní soudy s ohledem na nařízenou pěstounskou péči v roce 2010 rozhodly, že přerušení státní péče by s ohledem na zvláštní potřeby X a zásadní nedostatky v rodičovské péči matky o dítě nebylo v nejlepším zájmu dítěte. Odvolací soud následně potvrdil rozhodnutí o dlouhodobé pěstounské péči a o tom, že kontaktní schůzky, jejichž účelem nebylo přispět k návratu X do péče jeho biologické matky, se mohou konat maximálně čtyřikrát ročně. V prosinci 2011 rozhodla Rada pro sociál-

ní záležitosti (dále také „rada“) o zbavení stěžovatelky rodičovských práv k X a schválila adopci X jeho pěstounskými rodiči. V průběhu řízení bylo vyslechnuto 21 svědků, přičemž matka byla jednání přítomna a zastoupena právním zástupcem. Rozhodnutí rady bylo v roce 2012 soudně potvrzeno a to i přesto, že bylo shledáno, že se životní situace matky v některých ohledech zlepšila.

Stěžovatelé ve stížnosti odkazovali na porušení čl. 8 (právo na respektování rodinného a soukromého života) Úmluvy s ohledem na rozhodnutí norských orgánů týkající se zbavení rodičovských práv stěžovatelky k X a adopce X. Stížnost byla senátem Soudu projednána již 30. 11. 2017, který poměrem 4 ku 3 dospěl k závěru, že nedošlo k porušení čl. 8 Úmluvy. Dle tohoto rozhodnutí bylo dostatečné, že existovaly výjimečné okolnosti odůvodňující adopci X jeho pěstounskými rodiči. Celkově dle něj vnitrostátní orgány čelily těžkostem a citlivé otázce vyvažování vzájemně se odporujících zájmů ve složitém případě, přičemž tyto orgány byly motivovány primárním požadavkem na nejlepší zájem dítěte, zejména s ohledem na požadavek zvláštní péče o X. Na žádost stěžovatelky však byla stížnost postoupena k rozhodnutí Velkému senátu Soudu.

Soud se s ohledem na svou judikaturu soustředil na přezkum soudního řízení skončeného v roce 2012. Norský soud, který věc rozhodoval, byl složen ze soudce, psychologa a přísedícího. Soudní jednání za účasti stěžovatelky trvalo tři dny a bylo vyslechnuto dvacet jedna svědků včetně soudních znalců. Navíc soud rozhodoval jako odvolací instance, přičemž podobné jednání bylo vedeno i Radou pro sociální záležitosti, jejíž složení (dle expertíz) bylo obdobné. Rozhodnutí bylo založeno zejména na (ne)schopnosti biologických rodičů starat se o dítě. Podle norského soudu se dalo předpokládat, že se stěžovatelka nebude schopna starat o X s řádnou péčí. Stejně tak pouto X k jeho pěstounským rodičům a k prostředí, ve kterém žil,

zesílilo natolik, že podle souhrnného posudku by odebrání X jeho pěstounským rodičům mohlo X způsobit závažné problémy. Ve spise nebyly žádné dokumenty, který by naznačovaly, že se schopnosti stěžovatelky v péči o děti od soudního rozhodnutí z roku 2010 zlepšily. Stěžovatelka si dle norského soudu neuvědomovala, že zanedbávala X a že nebyla schopna soustředit se na X a na to, co je pro něj nejlepší. Stěžovatelka se vdala a vychovávala druhé dítě, nicméně dle norského soudu nebyla tato skutečnost rozhodující s ohledem na její schopnost starat se o X. X byl zvláště zranitelným dítětem, přičemž byl v prvních třech týdnech života vážným a život ohrožujícím způsobem zanedbáván. Norský soud vzal v úvahu i způsob, jakým probíhaly kontaktní schůzky X a jeho biologické matky. Navíc žil X v pěstounské péči více než tři roky a svou biologickou matku příliš neznal, dle Soudu by tak návrat k biologické matce vyžadoval mj. velkou schopnost vcítit se do pozice X, porozumět mu a jeho problémům, čehož stěžovatelka nebyla již dříve schopna.

Dle posouzení Soudu se vnitrostátní orgány však nepokusily o skutečné vyvážení zájmů dítěte a jeho biologické rodiny, ale zaměřily se na zájmy dítěte, namísto snahy o skloubení obou skupin zájmů. Vnitrostátní orgány navíc ani vážně neuvažovaly o možnosti znovu sloučení dítěte s jeho biologickou rodinou. V této souvislosti nebyl Soud zejména přesvědčen o tom, že příslušné vnitrostátní orgány řádně zvážily potenciální význam skutečnosti, že v době, kdy stěžovatelka požádala o zrušení náhradní péče k jejímu biologickému dítěti, případně podpůrně žádala o rozšíření kontaktních schůzek s X, se oženila a měla druhé dítě. V tomto ohledu, jelikož rozhodnutí norského soudu bylo z velké části založeno na posouzení nedostatečné schopnosti stěžovatelky starat se o dítě, se zdá, že skutkový základ, na který se tento soud odvolával při vlastním posouzení věci, odhalil několik nedostatků v rozhodovacím procesu. Norský soud při svém rozhodování zohlednil znalecké posudky poskytnuté dvěma znalci (psychology) vypracovanými během předchozího řízení o pěstounské péči v roce 2010. Pouze jedna z těchto zpráv však byla založena na skutečném pozorování kontaktních schůzek, i když pouze v omezeném rozsahu při dvou příležitostech. Od té doby nebyly ve věci provedeny žádné další posudky, ani přes uvedenou změnu poměrů.

Navíc zvažovaná rozhodnutí byla přijata v kontextu, kdy došlo pouze k velmi omezenému kontaktu mezi stěžovatelkou a X. Organizace kontaktních schůzek nebyla zvlášť příznivá pro to, aby mezi stěžovatelkou a X vzniklo pouto. Přestože tyto kontaktní schůzky často neprobíhaly dobře (často se konaly v prostorách orgánu sociálně-právní ochrany dětí za přítomnosti úředníků i pěstounské matky), tak se zdá, že pro vyzkoušení dalších alternativních opatření nebylo učiněno téměř nic. Tyto řídké kontakty a neaktuální znalecké posudky tedy poskytly pouze omezené důkazy k dovození závěrů o pečovatelských schopnostech stěžovatelky.

V neposlední řadě i když norské orgány při posuzování schopnosti stěžovatelky pečovat o X přistupovaly k X jako ke zvláště zranitelnému dítěti, jeho zranitelnost ve skutečnosti nijak podrobně neposoudily. Nebyla tak poskytnuta jakýkoliv analýza zranitelnosti X nad rámec převzetí stručného popisu znalců, že X je snadno stresován a potřebuje ticho, bezpečnost a podporu. Taktéž nebyla poskytnuta žádná informace o tom, jak tato zranitelnost mohla pokračovat s ohledem na to, že X žil od tří týdnů v pěstounské péči. Dle Soudu a vzhledem k závažnosti dotčených zájmů stran byly vnitrostátní orgány povinny tuto zranitelnost zkoumat detailněji.

Za těchto okolností, zejména s ohledem na omezené důkazy, které mohly být získány z kontaktních schůzek matka-dítě ve spojení s tím, že bez ohledu na novou rodinnou situaci stěžovatelky nebyl proveden nový znalecký posudek stran její způsobilosti poskytovat X náležitou péči, ačkoliv to byla klíčová skutečnost při hodnocení norského soudu a vzhledem k nedostatku odůvodnění s ohledem na pokračující zranitelnost X, nebyl rozhodovací proces, který vedl k vydání napadeného rozhodnutí, prováděn tak, aby bylo zajištěno, že byly náležitě zohledněny všechny zájmy stran řízení. Soud tak poměrem 13 ku 4 dospěl k závěru, že dotýčný postup nebyl doprovázen zárukami, které by odpovídaly závažnosti dotčených zájmů a zásahu do nich, a konstatoval tak porušení čl. 8 Úmluvy.

Petr Barták

JUDIKATURA SOUDNÍHO DVORA EVROPSKÉ UNIE

Rozsudek ze dne 11. července 2019 ve věci C-502/18 CS a ostatní proti Českým aeroliniím a.s.

Určení povinnosti náhrady újmy za významné zpoždění letu s mezipřistáním v případě, že k jeho zpoždění došlo v jeho druhé části, kterou neprovozoval dopravce Společenství

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Soudní dvůr Evropské unie se v rozsudku ze dne 11. července 2019 ve věci C-502/18 CS a další proti Českým aeroliniím a.s. zabýval otázkou výkladu nařízení č. 261/2004 [1] v souvislosti se sporem o náhradu újmy při významném zpoždění letu, přičemž dospěl k závěru, že příslušná ustanovení tohoto nařízení musejí být vykládána v tom smyslu, že v případě letu s mezipřistáním sestávajícího ze dvou úseků, na něž byla učiněna jediná rezervace, a směřujícího z letiště umístěného na území členského státu na letiště umístěné ve třetí zemi přes letiště v jiné třetí zemi, může cestující, který do cílového místa určení dorazil s významným zpožděním majícím původ ve druhé části letu, uplatnit svůj nárok na náhradu podle tohoto nařízení vůči leteckému dopravci Společenství, který provozoval první úsek letu.

V projednávaném případě si jedenáct cestujících u českého leteckého dopravce České aerolinie v rámci jedné rezervace zarezervovalo let z Prahy (Česká republika) do Bangkoku (Thajsko) přes Abú Dhabí (Spojené arabské emiráty). České aerolinie zajistily první úsek letu z Prahy do Abú Dhabí, který proběhl v souladu s letovým plánem a bez zpoždění na přeletu v Abú Dhabí. Naproti tomu druhý úsek letu, zajištěný v rámci dohody o sdílení kódů společností Etihad Airways, která ve smyslu čl. 2 písm. c) nařízení č. 261/2004 není leteckým dopravcem Společenství, a sice z Abú Dhabí do Bangkoku, byl na přeletu opožděn o 488 minut. Cestující za toto zpoždění, které bylo delší než tři hodiny, požadovali ve smyslu čl. 7 nařízení č. 261/2004 náhradu.

Jelikož České aerolinie odmítly zaplatit dotýčným cestujícím uvedenou náhradu, podali tito cestující proti uvedenému dopravci žalobu k příslušnému českému soudu prvního stupně. Tento soud jejich nároku na náhradu vyhověl, neboť měl mimo jiné za to, že i když úsek letu, během něhož došlo k významnému zpoždění, neprovedly České aerolinie, bylo možné jejich povinnost k zaplacení této

náhrady na základě nařízení č. 261/2004 založit. Opodstatněnost nároků výše uvedených cestujících však České aerolinie zpochybňovaly s poukazem na to, že nemohou nést odpovědnost za zpoždění letu z Abú Dhabí do Bangkoku vzhledem k tomu, že byl tento let uskutečněn jiným leteckým dopravcem. I když Městský soud v Praze závěry prvostupňového soudu potvrdil, Ústavní soud rozsudek zrušil s tím, aby se Městský soud v Praze vypořádal s rozhodnutím Bundesgerichtshof (Spolkový soudní dvůr v Německu). Ten v obdobném kontextu dovodil, že odpovědnost smluvního dopravce nemůže být dána, neboť nebyl provozujícím leteckým dopravcem. Z uvedených důvodů se Městský soud v Praze rozhodl obrátit na Soudní dvůr, kterého se dotazoval, zda mají České aerolinie na základě nařízení za daných okolností povinnost zaplatit náhradu.

Soudní dvůr úvodem připomněl, že let s jedním nebo více navazujícími lety, které jsou předmětem jediné rezervace, představuje pro účely nároku cestujících na náhradu podle nařízení jeden celek [2]. Let s mezipřistáním, jehož první část se uskutečnila z letiště umístěného na území členského státu, tedy spadá ve smyslu čl. 3 odst. 1 písm. a) nařízení č. 261/2004 do působnosti nařízení, i když druhou část tohoto letu, směřující z třetího státu nacházejícího se mimo Evropskou unii do jiného třetího státu, uskutečnil jiný dopravce než dopravce Společenství. Soudní dvůr dále uvedl, že na cestující, jejichž let byl zpožděn, je nutno ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. c) nařízení č. 261/2004 a na to navazujících rozhodnutí Soudního dvora [3] nahlížet tak, že jim svědčí právo na náhradu v případě, že časová prodleva trvala tři hodiny nebo více.

Následně se Soudní dvůr zabýval otázkou, kdo je povinen platit náhradu za takové významné zpoždění. Podle Soudního dvora je zřejmé, že by to ve smyslu čl. 5 a čl. 2 písm. b) nařízení č. 261/2004 měl být „provozující letecký dopravce“. Vzhledem k tomu, že České aerolinie splňovaly dvě kumulativní podmínky, tj. uskutečnění příslušného

letu a existenci smlouvy uzavřené s cestujícím, bylo je možno kvalifikovat jako „provozujícího leteckého dopravce“ povinného k náhradě podle čl. 7 nařízení č. 261/2004. Argument Českých aerolinií, že zpoždění nemá svůj původ v první části letu, nýbrž v jeho druhé části provozované jiným leteckým dopravcem, Soudní dvůr odmítl s tím, že lety s jedním nebo více navazujícími lety, na něž byla učiněna jediná rezervace, musejí být chápány jako jeden celek. Důsledkem je, že v rámci takových letů se provozující letecký dopravce, který provedl první let, nemůže bránit s odvoláním na špatné provedení pozdějšího letu provozovaného jiným leteckým dopravcem.

Soudní dvůr s odkazem na čl. 3 odst. 5 nařízení č. 261/2004 také uvedl, že jestliže provozující letecký dopravce nemá smlouvu s cestujícím a plní povinnosti podle tohoto nařízení, má se za to, že jedná v zastoupení osoby, jež uzavřela smlouvu s tímto cestujícím. V důsledku toho pak v rámci letu s mezipřistáním sestávajícího ze dvou úseků, na něž byla učiněna jediná rezervace, v rámci které je druhý úsek letu prováděn na základě dohody o sdílení kódů jiným provozujícím leteckým dopravcem, zůstává dopravce, který s cestujícími uzavřel smlouvu o přepravě a provedl první úsek letu, ve smluvním vztahu s cestujícími i v rámci provádění druhého úseku letu. Soudní dvůr tento závěr podepřel i o cíl spočívajícím v zajištění vysoké úrovně ochrany cestujících uvedeným v bodě 1 odůvodnění nařízení č. 261/2004, který cestujícím zaručuje, že obdrží náhradu od provozujícího leteckého dopravce, který s nimi uzavřel smlouvu o přepravě.

Soudní dvůr na závěr dodal, že nařízením není dotčeno právo provozujícího leteckého dopravce požadovat podle použitelného práva náhradu škody od jakékoli osoby, která způsobila, že tento dopravce nesplnil své povinnosti,

a to obzvláště v případě, o jaký se jednalo v projednávané věci.

Soudní dvůr proto uzavřel, že za okolností projednávané věci může cestující, který do cílového místa určení dorazil se zpožděním v rozsahu minimálně tří hodin majícím původ ve druhém úseku letu provozovaném v rámci dohody o sdílení kódů dopravcem se sídlem ve třetí zemi, uplatnit svůj nárok na náhradu podle předmětného nařízení vůči leteckému dopravci Společnosti, který provozoval první část letu. Z uvedeného tak lze dovodit, že České aerolinie jsou jako letecký dopravce Společnosti v zásadě povinné k náhradě podle nařízení z důvodu významného zpoždění, k němuž došlo na přeletu v rámci letu s mezipřistáním směřujícího do Bangkoku, přestože toto významné zpoždění nastalo na úseku mezi Abú Dhabí a Bangkokem a je přiřítelné společnosti Etihad Airways.

Ladislav Kováč

[1] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 261/2004 ze dne 11. února 2004, kterým se stanoví společná pravidla náhrad a pomoci cestujícím v letecké dopravě v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů a kterým se zrušuje nařízení (EHS) č. 295/91 (Úř. věst. 2004, L 46, s. 1; Zvl. vyd. 07/08 s. 10).

[2] Rozsudek Soudního dvora ze dne 31. května 2018, Wegener (C-537/17).

[3] Rozsudek Soudního dvora ze dne 19. listopadu 2009, Sturgeon a další (C-402/07 a C-432/07).

Rozsudek ze dne 3. 10. 2019 ve věci C-18/18 Eva Glawischnig-Piesczek proti Facebook Ireland Limited

Povinnost poskytovatele hostingu odstranovat sdělení, která jsou stejná nebo rovnocenná sdělením již dříve prohlášeným za protiprávní

Úplné znění rozsudku
Tisková zpráva

Třetí senát Soudního dvora Evropské unie se v rozsudku ze dne 3. 10. 2019 ve shora uvedené věci zabýval předběžnou otázkou týkající

cí se výkladu čl. 15 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu („směrnice o elektronickém obchodu“), dále jen „Směrnice“. Rozhodl, že uvedené ustanovení nebrání tomu,

aby byla poskytovateli hostingu uložena povinnost odstranit komentáře, které jsou co do obsahu jejich sdělení stejné jako komentář, který byl dříve prohlášen za protiprávní, jakož i za určitých podmínek odstranit komentáře nesoucí jemu rovnocenné sdělení. Uvedl rovněž, že tomuto ustanovení neodporuje ani to, aby soudní příkaz ukládající uvedenou povinnost vyvolával, v souladu s pravidly mezinárodního práva, účinky na celosvětové úrovni.

Spor v původním vnitrostátním řízení před rakouskými soudy se týkal toho, že na profilu jistého uživatele umístěném na sociální síti Facebook byl v dubnu 2016 zveřejněn příspěvek obsahující vyjádření, které paní Glawischnig-Piesczek (dále „žalobkyně“), toho času poslankyně rakouské Národní rady, ublížilo na cti. Příspěvek, jenž daný uživatel sdílel na svém profilu a který byl volně přístupný každému uživateli sítě Facebook, sestával z vlastního nactiutřačného komentáře daného uživatele a z náhledu článku internetového informačního portálu, který obsahoval mj. fotografii žalobkyně. Ta se nejdříve přímo po spol. Facebook Ireland Ltd (dále „žalovaný“), později před rakouskými soudy domáhala toho, aby žalovaný předmětný komentář odstranil.

Rakouský obchodní soud ve Vídni (*Handelsgericht Wien*) vydal v prosinci 2016 předběžné opatření, jímž nařídil žalovanému, aby se až do pravomocného rozhodnutí ve věci samé zdržel zveřejňování nebo šíření fotografií žalobkyně, pokud k nim připojený text obsahuje tvrzení, které je vyjádřeno totožnými výrazy nebo výrazy s obdobným významem jako komentář, jehož odstranění se žalobkyně domáhala po žalovaném. Vrchní zemský soud ve Vídni (*Oberlandsgericht Wien*) rozhodl o odvolání proti tomuto rozhodnutí tak, že dané rozhodnutí potvrdil v rozsahu, v němž ukládalo povinnost odstraňovat tvrzení téhož znění, a co do tvrzení vyjádřených výrazy s obdobným významem napadené rozhodnutí změnil tak, že je třeba se zdržet zveřejnění nikoli každého takového tvrzení, nýbrž jen těch, o kterých se žalovaný dozvěděl od žalobkyně, třetích osob nebo jiným způsobem.

Oba účastníci vnitrostátního řízení proti tomuto rozhodnutí podali opravný prostředek k Nejvyššímu soudu (*Oberster Gerichtshof*), který se rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku. Jejím předmětem je zejména to, zda soudní příkaz (předběžné opatření) může uložit poskytovateli hostingu, který provozuje sociální síť s velkým množstvím uživatelů, povinnost smazat i taková vyjádření, která jsou učiněna totožnými výrazy nebo výrazy s obdobným významem jako vyjádření, které bylo dříve kvalifikováno jako protiprávní, a to tehdy, pokud s těmito tvrzeními daný provozovatel nebyl seznámen. Konkrétně se táže, zda takové možnosti brání čl. 15 odst. 1 Směrnice a zda je tato možnost územně omezena, nebo může mít daný soudní příkaz účinky po celém světě.

Soudní dvůr nejprve připomněl obecné principy a účely Směrnice. Konkrétně cílem jejího čl. 14 (1) je zprostit poskytovatele hostingu, kterým je i žalovaný, odpovědnosti, pokud nebyl seznámen s protiprávní činností či informací nebo pokud neprodleně poté, co se o těchto dozvěděl, jednal s cílem odstranit tyto informace či k nim znemožnit

přístup (tzv. *safe harbour* princip). Zproštěním odpovědnosti ovšem není podle čl. 14 (3) Směrnice dotčena možnost vnitrostátních soudních nebo správních orgánů po poskytovateli požadovat, aby takové informace odstranil nebo do budoucna podobnému protiprávnímu jednání předešel, tedy dle Soudního dvora ani možnost ukládat poskytovateli hostingu příslušné soudní příkazy. Na druhé straně čl. 18 (1) Směrnice ukládá členským státům zajistit dostupnost takových soudních prostředků, které umožní rychlé přijetí opatření včetně předběžných opatření s cílem ukončit „jakékoli“ tvrzené porušování práva a předejít „jakémukoli“ dalšímu poškození dotčených zájmů. [1] Článek 15 (1) Směrnice konečně zakazuje přijetí takové vnitrostátní úpravy, která uloží poskytovatelům hostingu obecnou povinnost dohlížet na jimi přenášené nebo ukládané informace, jakož i obecnou povinnost aktivně protiprávní činnost vyhledávat.

Podle Soudního dvora se zákaz podle čl. 15 (1) netýká, jak plyne i z recitálu 47 Směrnice, povinnosti dohledu ve zvláštních případech. O takový zvláštní případ se přitom může jednat v souvislosti s konkrétní informací, která již byla vnitrostátním soudem posouzena jako protiprávní. Jelikož v kontextu rychlosti přenosu informací, k němuž dochází na sociálních sítích, existuje skutečné riziko, že daná protiprávní informace bude reprodukována jinými uživateli této sítě, může soud v zájmu předejít jakýmkoli dalším zásahům do chráněných zájmů osob požadovat po poskytovateli hostingu, aby takové informace, které mají totožný obsah jako informace, které byly již dříve prohlášený za protiprávní, odstranil nebo k nim zablokoval přístup.

Následně Soudní dvůr posuzoval, jestli taková povinnost může být uložena poskytovateli hostingu i v případě informací s rovnocenným obsahem. Za takové informace Soudní dvůr považuje ty, jejichž sdělení je v podstatě nezměněné, a tudíž se od sdělení, které bylo prohlášeno za protiprávní, odlišuje jen velmi málo. Protiprávnost obsahu informace přitom neplyne z použití určitým způsobem poskládaných výrazů, nýbrž z toho, že je jako protiprávní kvalifikováno sdělení, které tento obsah nese. Má-li podle Soudního dvora být dosaženo cíle spočívajícího v tom, aby nedocházelo k opakování protiprávního jednání a dalšímu poškozování dotčených zájmů, musí být možné, aby se soudní příkaz vztahoval i na informace, jejichž obsah je sice díky použitým výrazům artikulován poněkud odlišně, avšak v podstatě nese totéž sdělení. V opačném případě by totiž účinky daného soudního příkazu mohly být snadno obcházeny a poškození by byli nuceni podávat žaloby ohledně každého takového tvrzení.

V souladu s čl. 15 (1) však soud členského státu nemůže poskytovateli uložit soudním příkazem obecnou povinnost dohledu nad jím ukládanými informacemi, ani povinnost aktivně vyhledávat protiprávní obsah, čímž je cíl spočívající v zajištění účinné ochrany dobré pověsti a cti osob [2] limitován. V zájmu vytvoření spravedlivé rovnováhy mezi těmito v kolizi stojícími účely je proto nutné, aby rovnocenné informace, na které se mají vztahovat účinky soudního příkazu, obsahovaly konkrétní údaje řádně

specifikované v soudním příkazu, konkrétně jméno dotčené osoby, okolnosti, za kterých bylo protiprávní jednání zjištěno, a obsah, který je rovnocenný obsahu, jenž byl prohlášen za protiprávní. Rozdíly ve formulaci tohoto rovnocenného obsahu v porovnání s obsahem, jenž byl prohlášen za protiprávní, poté nesmí být takové povahy, aby byl dotčený poskytovatel hostingu nucen uvedený obsah samostatně posoudit. Přiměřenost povinnosti uložené poskytovateli je tedy podle Soudního dvora dána tím, že poskytovatel není v důsledku rovnocennosti škodlivého obsahu povinen provést samostatné posouzení tohoto obsahu, kdy bude naopak schopen využít automatizovaných technických způsobů a nástrojů vyhledávání.

Konečně se Soudní dvůr zabýval tím, zda čl. 15 (1) Směrnice brání tomu, aby mohly soudní příkazy ukládající po-

skytovatelům hostingu výše uvedenou povinnost vyvolávat účinky na celosvětové úrovni. Uvedl, že Směrnice i s ohledem na uvedený čl. 18 (1) neomezuje působnost opatření, které jsou povinny na jejím základě přijmout členské státy. Z recitálů 58 a 60 ovšem plyne úmysl unijního zákonodárce zajistit koherenci unijních předpisů s pravidly plynoucími z mezinárodního práva v posuzované oblasti, dosažení čehož je povinností členských států.

Jan Strya

[1] Výrazy v uvozovkách obsahují pouze některé jazykové verze Směrnice, zejména anglická, francouzská a španělská.

[2] Srov. výše uvedený čl. 18 (1) Směrnice.

Hand Showing A Thumb Up Sign, George Hodan, CC0

Rozsudek Soudního dvora ze dne 29. 7. 2019 ve věci C-40/17, Fashion ID

Povaha provozovatele internetové stránky, na níž umístil tlačítko Facebooku, coby správce osobních údajů a jeho povinnosti v tomto kontextu

Úplné znění rozsudku

Tisková zpráva

Soudní dvůr se ve svém rozhodnutí zabýval zejména otázkou, zda může být provozovatel internetové stránky, využívající tlačítko „to se mi líbí“, považován za správce osobních údajů (když při jejím načtení dochází k odeslání IP adresy a informací o prohlížeči uživatele společnosti Facebook), a to zejména v souvislosti s informační povinností a získáním souhlasu s jejich zpracováním. Rozhodl, že se v takovémto případě o správce osobních údajů (včetně souvisejících povinností) jednat může, a to pouze v takovém rozsahu operací, ve kterém určuje účely a prostředky zpracování (sběr a přenos údajů).

Předmětem sporu v původním řízení byl spor mezi německým sdružením na ochranu spotřebitelů a prodejcem oblečení, provozujícím internetový obchod, který na své internetové stránce umístil facebookové tlačítko „to se mi líbí.“ Vlastností tohoto tlačítka přitom mimo jiné bylo, že po načtení webové stránky byly společnosti Facebook Ireland automaticky odeslány informace o IP adrese a prohlížeči uživatele. Ačkoliv jsou tyto údaje potřebné pro správné zobrazení tohoto modulu v prohlížeči, sdružení na ochranu spotřebitelů se domnívalo, že zde docházelo ke zpracování osobních údajů bez souhlasu, resp. bez vědomí uživatele a podalo žalobu na zdržení se jednání

u vnitrostátního soudu, který po přezkumu aktivní legitimace žalobce žalobě částečně vyhověl.

Společnost Fashion ID (dále také „žalovaná“) následně před odvolacím soudem namítala rozpor prvostupňového rozhodnutí se směrnicí 95/46 (dále jen „směrnice“) [1]. V tomto ohledu namítala zejména nedostatek aktivní legitimace žalobkyně ve světle čl. 22 až 24 směrnice a absenci svého postavení coby správce osobních údajů, neboť neměla vliv na údaje předávané prohlížečem uživatele společnosti Facebook a jejich další zpracování.

Odvolací soud v uvedeném kontextu předložil Soudnímu dvoru předběžné otázky, jejichž podstatou byla existence aktivní žalobní legitimace sdružení na ochranu osobních údajů podle směrnice a povaha žalované z hlediska správce osobních údajů; v případě, že by se o správce osobních údajů nejednalo, zda směrnice brání vnitrostátní úpravě umožňující žalované přiznat pasivní legitimaci v řízení; a dále zda bylo předmětné zpracování osobních údajů zákonné a zejména komu příslušela povinnost informovat o zpracování subjekt údajů a komu musí být takový souhlas poskytnut (Fashion ID či Facebook Ireland); toto za situace, kdy provozovatel internetové stránky nemůže další zpracování údajů ovlivnit.

V kontextu otázky aktivní legitimace Soudní dvůr v první řadě uvedl, že ačkoliv směrnice neukládá členským státům povinnost stanovit, aby mohlo sdružení na ochranu spotřebitelů zastupovat poškozené, z tohoto nicméně neplyne, že by takovéto vnitrostátní úpravě bránila, přičemž takovéto ustanovení vnitrostátního práva současně nemůže poškodit její cíle, ale naopak přispívá k jejich dosažení. Zároveň ačkoliv úprava směrnice v sobě zahrnuje v zásadě úplnou harmonizaci, obsahuje rovněž pravidla, jež se vyznačují určitou pružností a která poskytují z hlediska členských států jistý prostor pro uvážení. Zejména s ohledem na to, že se projednávají případy týkající článků směrnice, u nichž se právě nejedná o úplnou harmonizaci, Soud dospěl k závěru, že nebrání vnitrostátní právní úpravě, která stanoví možnost sdružení na ochranu spotřebitelů žalovat proti tvrzenému rušiteli ochrany osobních údajů.

V návaznosti na uvedené se Soudní dvůr zabýval druhou předloženou otázkou, zda je žalovanou možno považovat za správce osobních údajů ve smyslu směrnice, jestliže do svých internetových stránek začlení předemtný sociální modul, aniž by měla vliv na další zpracování údajů jeho poskytovatelem. Dle Soudního dvora Fashion ID umístila příslušné tlačítko na své stránky s vědomím, že slouží jako nástroj ke sběru a přenosu osobních údajů – ke kterému by v případě neumístění tlačítka nedošlo. Soudní dvůr pak mimo jiné připomněl, že klikání na tlačítko umístěné na internetových stránkách žalované jí umožňuje být viditelnější na sociální síti Facebooku. S ohledem na uvedené skutečnosti měl Soudní dvůr za to, že žalovaná Fashion ID a společnost Facebook Ireland určují společně prostředky i účely operací sběru a přenosu údajů.

K tomu bylo dle soudu třeba mít na paměti, že byly zpracovávány i údaje uživatelů, jež vůbec neměli na Facebooku účet. Soudní dvůr tak dospěl k přesvědčení, že žalovanou je možné považovat za správce osobních údajů ve smyslu směrnice, avšak její odpovědnost je omezena na operace spojené se zpracováním osobních údajů, u nichž opravdu určuje účely a prostředky – tedy sběr a přenos.

Soudní dvůr dále konstatoval, že k tomu, aby byla činnost provozovatele i poskytovatele spojená se zpracováním odůvodněna, musí každý z nich sledovat oprávněný zájem. V otázce, který z nich musí získat od uživatele souhlas se zpracováním údajů a kdo tak má informační povinnost, Soudní dvůr uvedl, že s ohledem na skutečnost, že lze žalovanou považovat za správce ve smyslu směrnice, její povinnosti v tomto směru se vztahují jen na operace, u kterých skutečně určuje účely a prostředky; přičemž souhlas musí být poskytnut před sběrem a přenosem údajů.

Jan Bena

[1] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů. Byla zrušena a nahrazena nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

Rozsudek ze dne 3. 10. 2019 ve věci C-208/18, Petruchová

Kvalifikace osoby jako spotřebitele v kontextu obchodování na devizovém trhu FOREX

Úplné znění rozsudku

Soudní dvůr se zabýval otázkou, zda musí být čl. 17 odst. 1 nařízení Brusel I bis [1] vykládán v tom smyslu, že za spotřebitele podle uvedeného ustanovení je třeba považovat i osobu, která se účastní obchodu na mezinárodním devizovém trhu FOREX na základě vlastních aktivně činěných příkazů, avšak prostřednictvím třetí osoby, která je podnikatelem. Dospěl k závěru, že fyzická osoba, která na základě smlouvy, jako je rozdílová smlouva uzavřená s brokerskou společností, provádí prostřednictvím této společnosti transakce

na mezinárodním devizovém trhu FOREX, musí být kvalifikována jako „spotřebitel“ ve smyslu tohoto ustanovení, pokud uzavření této smlouvy nespadá do profesionální nebo podnikatelské činnosti této osoby. Jiné faktory jsou pro účely kvalifikace osoby jako spotřebitele v zásadě nerozhodné.

Spor se týká smluvního vztahu mezi J. Petruchovou, s bydlištěm v České republice, a brokerskou společností FIBO, založenou podle kyperského práva. V jeho rámci umožňovala společnost FIBO J. Petruchové prostřednic-

tvím své online platformy obchodovat na mezinárodním devizovém trhu FOREX. K jednotlivým transakcím přitom mělo docházet rozdílovými smlouvami uzavřenými na základě příkazu J. Petruchové k nákupu (a následnému prodeji) základní měny. Tyto transakce měly být navíc realizovány v tzv. „lotech“ (1 lot = 100 000 USD), což umožnilo J. Petruchové obchodovat s větším objemem finančních prostředků, než kterými disponovala. V okamžiku otevření své pozice nákupem základní měny tak dochází k sjednání zápůjčky se společností FIBO, která je navrátena uzavřením pozice spočívajícím v prodeji základní měny. Pro spory vzniklé v souvislosti s tímto smluvním vztahem byla konečně sjednána dohoda o mezinárodní pravomoci („příslušnosti“) kyperských soudů.

Dne 3. 10. 2014 uzavřena J. Petruchová rozdílovou smlouvu, na jejímž základě zadala příkaz k nákupu 35 lotů při určeném kurzu k japonskému jenu. V důsledku zpracování dlouhé fronty příkazů však byl tento příkaz proveden s časovou prodlevou 16 sekund, v rámci něhož došlo na trhu k výkyvu kurzu amerického dolaru a japonského jenu. Nákup provedený společností FIBO tak byl proveden při jiném kurzu, než který J. Petruchová akceptovala při potvrzení příkazu k nákupu. Pokud by byl příkaz realizován včas, byl by podle J. Petruchové její zisk třikrát větší. Z toho důvodu podala k českým soudům žalobu spoléhající se na své postavení jako spotřebitele. Podle čl. 19 bodu 1 nařízení Brusel I bis totiž nemá dohoda o mezinárodní příslušnosti sjednaná se spotřebitelem před vznikem sporu právní účinky.

Nižší české soudy nicméně s odkazem na nedostatek mezinárodní pravomoci českých soudů žalobu zamítly. Dospěly totiž k závěru, že J. Petruchová nemá postavení spotřebitele ve smyslu čl. 17 odst. 1 nařízení Brusel I bis, a proto má uvedená prorogační dohoda právní účinky. J. Petruchová totiž podle jejich názoru neuzavřela smlouvu k uspokojování soukromých potřeb, disponovala znalostmi a odborností nezbytnými pro uzavírání rozdílových smluv, jednala za účelem dosažení zisku a byla upozorněna na rizika spojená s rozdílovými smlouvami a jejich nevhodností pro „neprofesionální klienty“ ve smyslu čl. 4 odst. 1 bodu 12 směrnice MiFID II [3]. Podpůrně nižší soudy uvedly, že čl. 17 odst. 1 nařízení Brusel I bis musí být za účelem zajištění jednotnosti právních režimů kolizních a procesních norem vykládán stejně jako čl. 6 nařízení Řím I, z jehož působnosti jsou finanční nástroje výslovně vyloučeny.

Nejvyšší soud České republiky se však s tímto názorem neztotožnil. Podle něj interpretovaly nižší soudy pojem „spotřebitel“ ve smyslu čl. 17 odst. 1 nařízení Brusel I bis nesprávně, neboť v souladu s ustálenou judikaturou Soudního dvora není pro účely kvalifikace osoby jako „spotřebitele“ rozhodné, zda má tato osoba určité znalosti či odbornost či zda jedná za účelem zisku. Podle názoru Nejvyššího soudu rovněž nemá být rozhodné, že je osoba „neprofesionálním klientem“ ve smyslu směrnice MiFID II, ani že čl. 6 nařízení Řím I finanční nástroje ze své působnosti vylučuje. Jelikož však byl zejména charakter činnosti v předmětném řízení (uzavírání rozdílových

smluv na základě aktivně činěných příkazů J. Petruchové, podle nichž bylo následně prostřednictvím společnosti FIBO obchodováno na trhu FOREX) značně odlišný od věcí, kterými se Soudní dvůr ve své rozhodovací činnosti doposud zabýval, rozhodl se mu předložit předběžnou otázku.

Soudní dvůr, stejně jako předtím i generální advokát Tancėv ve svém stanovisku, dospěl k závěru, že jediným rozhodným kritériem pro kvalifikaci osoby jako „spotřebitele“ ve smyslu čl. 17 odst. 1 nařízení Brusel I bis je účel uzavření předmětné smlouvy. Spotřebitelská ochrana je totiž neodůvodněná v situaci, kdy daná osoba uzavře smlouvu za účelem své (byť až do budoucna plánované) profesionální nebo podnikatelské činnosti. V tomto směru přitom Soudní dvůr upozornil, že ačkoliv vyhodnocení této otázky přísluší vnitrostátnímu soudu, nic v daném případě nenasvědčuje tomu, že by uzavření rámcové či rozdílové smlouvy bylo součástí profesionální nebo podnikatelské činnosti J. Petruchové.

Podle Soudního dvora tak nelze osobě v zásadě odepřít postavení spotřebitele z důvodu faktorů, jako je riziko spojené s uzavíráním rozdílových smluv, hodnota transakcí, případné znalosti nebo odbornost osoby v oblasti finančních nástrojů nebo její aktivní jednání na trhu FOREX. V tomto směru připomněl, že spotřebitelská ochrana v nařízení Brusel I bis není omezena na konkrétní částky, neboť by opačný závěr byl v rozporu s požadavkem předvídatelnosti pravidel pro určení příslušnosti. Ze stejného důvodu není rozhodná ani skutečnost, že uzavírání rozdílových smluv může pro investora znamenat výrazné riziko finančních ztrát. Ve vztahu k otázce znalostí a odbornosti pak Soudní dvůr uvedl, že pojem „spotřebitel“ má objektivní povahu, a proto je nezávislý na znalostech a informacích, které má dotyčná osoba k dispozici. To stejné přitom platí i v kontextu finančních nástrojů. Postavení dané osoby jako spotřebitele má být tedy zkoumáno pouze z hlediska jejího postavení v určité smlouvě a s ohledem na povahu a účel smlouvy.

Pokud jde konečně o otázku charakteru činnosti, kdy osoba aktivně zadává příkazy brokerské společnosti, a v důsledku toho zůstává odpovědnou za výnos svých investic, Soudní dvůr konstatoval, že i tato skutečnost je pro kvalifikaci dané osoby jako „spotřebitele“ bez významu. Čl. 17 odst. 1 nařízení Brusel I bis totiž nevyžaduje, aby spotřebitel jednal konkrétním způsobem.

Soudní dvůr následně přistoupil k posouzení otázky, zda je pro účely nařízení Brusel I bis rozhodné, že čl. 6 odst. 1 nařízení Řím I vylučuje finanční nástroje ze své působnosti. Připomněl, že v zájmu dodržování cílů sledovaných zákonodárcem v oblasti spotřebitelských smluv a zajištění soudržnosti práva může být pojem „spotřebitel“ obsažený v jiných předpisech relevantní. V daném případě však výslovné vyloučení finančních smluv z působnosti čl. 6 nařízení Brusel I bis není pro účely nařízení Brusel I bis rozhodné, neboť uvedená nařízení sledují odlišné cíle. Zatímco nařízení Řím I obsahuje kolizní úpravu pravidel za účelem určení práva rozhodného, předmětná ustanovení naří-

zení Brusel I bis obsahují úpravu pravidel pro určení mezinárodně příslušného soudu. Odepření procesní ochrany osobě využívající finanční nástroje jen z důvodu, že jí tato ochrana není poskytnuta v oblasti kolizní, by podle Soudního dvora bylo v rozporu s cíli nařízení Brusel I bis.

Soudní dvůr se na samý závěr zabýval otázkou významu kvalifikace osoby jako „neprofesionálního klienta“ ve smyslu směrnice MiFID II pro účely její kvalifikace jakožto „spotřebitele“ podle nařízení Brusel I bis. Soudní dvůr poukázal na odlišnosti v obou těchto pojmech, kdy podmínkou kvalifikace jako „neprofesionální klient“ není oproti „spotřebiteli“ absence podnikatelské činnosti, přičemž jím může být i právnická osoba. Kvalifikace těchto pojmů tak rovněž sledují odlišné cíle. Z toho důvodu nemá postavení osoby jako neprofesionální klient na kvalifikaci jako „spotřebitel“ ve smyslu nařízení Brusel I bis v zásadě vliv.

Z rozhodnutí tak vyplývá, že ačkoliv osoba pravidelně činí prostřednictvím brokerské společnosti složité, riskantní a odborně náročné finanční operace ve vysoké hodnotě na devizovém trhu, může být pro účely nařízení Brusel I bis

přesto kvalifikována jako „spotřebitel“ a požívat tak související procesní ochrany. Tomu tak bude tehdy, když tuto činnost provádí zcela mimo rámec své podnikatelské nebo profesionální činnosti. Další faktory jsou v tomto směru podle Soudního dvora v zásadě nerozhodné.

Lukáš Boháček

[1] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

[2] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy.

[3] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/39/ES ze dne 21. dubna 2004 o trzích finančních nástrojů, o změně směrnice Rady 85/611/EHS a 93/6/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES a o zrušení směrnice Rady 93/22/EHS.

MONITORING LITERATUREY

Nazev neuveden, autor neuveden, CC0

Systém evropského práva

- Schorm V. A. Mezinárodní a zejména evropský rámec vnitrostátní debaty o právní ochraně sociálních práv. *Jurisprudence*, č. 3/2019.
- Pavone T., Kelemen R. D. The Evolving Judicial Politics of European Integration: The European Court of Justice and national courts revisited. *European Law Journal*, č. 4/2019.

Základní práva a ústavní soudnictví

- Lock T. Rights and principles in the EU Charter of Fundamental Rights. *Common Market Law Review*, č. 5/2019.
- Frantziou E. Constitutional Reasoning in the European Union and the Charter of Fundamental Rights: In Search of Public Justification. *European Public Law* č. 2/2019.
- Muir E. The Essence of the Fundamental Right to Equal Treatment: Back to the Origins. *German Law Journal*, č. 6/2019.
- Kamphorst A. The Right to a Fair Trial in Online Consumer Dispute Resolution. *Journal of European Consumer and Market Law*, č. 5/2019.

Evropské civilní právo

- Loozen E. Strict Competition Enforcement And Welfare: A Constitutional Perspective Based On Article 101 TFEU And Sustainability. *Common Market Law Review* č. 5/2019.
- Benedetti J., Waeyenberge A. V. Structural Consequences of Cross-border Company Seat Transfers within the EU in the Latest Court of Justice Case Law: *Polbud*. *European Law Review*, č. 3/2019.
- Havu K. Damages Liability for Non-material Harm in EU Case Law. *European Law Review*, č. 4/2019.
- Terryn E. A Right to Repair? Towards Sustainable Remedies in Consumer Law. *European Review of Private Law*, č. 4/2019.
- Pazos R. The Right to a Compensation In Case Of Long Delay of Flights: A Proposal for a Future Reform. *European Review of Private Law*, č. 4/2019.

Srovnávací právo

- Julicher M., Henriques M., Blai A. A., Policastro P. Protection of the EU Charter for Private Legal Entities and Public Authorities? The Personal Scope of Fundamental Rights within Europe Compared. *Utrecht Law Review*, č. 1/2019.

Petr Barták

Příspěvky nejsou oficiálními vyjádřeními Nejvyššího soudu.

© Nejvyšší soud, ISSN 2464-8531

3/2019
BULLETIN

NEJVYŠŠÍ SOUD
ODDĚLENÍ ANALYTIKY
A SROVNÁVACÍHO PRÁVA